

Meqa Sığorta ASC

31 dekabr 2022-ci il tarixində tamamlanan il üzrə

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları

Auditorların hesabatı ilə birlikdə

Mündəricat

Müstəqil auditorların hesabatı

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabat.....	1
Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında konsolidə edilmiş hesabat	2
Kapitalda dəyişiklik haqqında konsolidə edilmiş hesabat	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında konsolidə edilmiş hesabat	4

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Əsas fəaliyyət	5
2. Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları	5
3. Əhəmiyyətli uçot siyasətlərinin icmalı	6
4. Əhəmiyyətli uçot mühakimələri, ehtimalları və fərziyyələri	22
5. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	24
6. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	24
7. Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	24
8. Ödəmə tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları.....	25
9. Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	25
10. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	26
11. Digər aktivlər	26
12. Təkrarsığorta aktivləri və sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	27
13. Sığorta əməliyyatları üzrə kreditör borcları	28
14. Təxirə salınmış xərc və gəlirlər	28
15. Vergi.....	28
16. Digər öhdəliklər.....	30
17. Səhmdar kapitalı	30
18. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər.....	30
19. Sığorta fəaliyyətinin nəticələri	32
20. İşçi heyəti xərcləri.....	34
21. Ümumi və inzibati xərclər.....	34
22. Faiz gəliri	34
23. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar.....	34
24. Risklərin idarə olunması	36
25. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri.....	46
26. Aktiv və öhdəliklərin ödəniş müddəti üzrə təhlili	47
27. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr.....	47

Grant Thornton

Grant Thornton Azerbaijan
Damirchi Tower
22nd floor
37 Khojali Avenue
Baku, Azerbaijan

T +994 12 4047537
+994 12 4047538
F. +994 12 4047543
E info@az.gt.com
www.granthornton.az

MÜSTƏQİL AUDİTOR HESABATI

Meqa Sığorta ASC-nin səhmdarlarına

Maliyyə hesabatlarının auditi barədə hesabat

Rəy

Biz, **Meqa Sığorta ASC**-nin (bundan sonra "Şirkət") 31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il üzrə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatları, məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər, pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında həmin tarixdə bitən il üzrə hesabatlar, mühüm uçot siyasətlərinin xülasəsi və digər izahlı məlumatı əks etdirən qeydlərdən ibarət verilmiş maliyyə hesabatlarını audit etdik.

Fikrimizcə, maliyyə hesabatları Şirkətin 31 dekabr 2022-ci il tarixinə olan maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə bitmiş il üzrə maliyyə nəticələri və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektləri baxımından Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq obyektiv şəkildə təqdim edir.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditə Beynəlxalq audit standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətlərimiz əlavə olaraq hesabatımızın "Maliyyə hesabatlarının auditi üçün auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir edilir. Biz Mühəsiblər üçün Beynəlxalq Etik Standartları Şurasının Etik Məcəlləsi (MBESS Kod)-nin etik normalarının tələblərinə uyğun olaraq Şirkətdən asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi bu tələblərə uyğun yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Digər Maddə Paraqrafı

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üçün şirkətin konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları, 23 Sentyabr 2022-ci il tarixli hesabatı ilə əlaqədar dəyişdirilməmiş rəy bildiren başqa bir auditor tərəfindən yoxlanılmışdır.

Rəhbərliyin və maliyyə hesabatlarının idarə edilməsi üzrə məsul tərəflərin öhdəlikləri

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-ə (Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına) uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhrif olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Şirkəti ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkden başqa münasib alternativ olmadığı halda, rəhbərlik Şirkətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühəsibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Şirkətin maliyyə hesabatlarının verilmə prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorların öhdəlikləri

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində, əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını dərc etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin o zəmanət vermir ki, əhəmiyyətli təhrif mövcud olduqda, BAS-lara uyğun olaraq aparılmış audit onu həmişə aşkarlayır. Təhriflər dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində yarana bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartları əsasında aparılan audit yoxlamasının bir hissəsi kimi biz audit prosesində peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm prinsipi tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında saxtalaşdırma və ya səhvlərdən irəli gələn ciddi təhrif risklərini aşkarlayır və təhlil edir, bu risklərə cavab verən audit prosedurları hazırlayır və icra edir və rəyimiz üçün əsas təşkil edəcək kafi və müvafiq dəlil toplayırıq. Saxtakarlıqdan irəli gələn ciddi təhrifləri aşkarlamama riski səhvlərdən qaynaqlanan riskdən daha yüksəkdir, belə ki saxtakarlıq əlbir olma, saxtalaşdırma, məqsədli buraxma, təhrif və ya daxili nəzarətin yetersizliyi kimi hallarla əlaqəli olur.
- Mövcud şərtlərdə müvafiq olacaq, lakin Şirkətin daxili nəzarətinin səmərəliliyi ilə bağlı rəy bildirmək məqsədi daşımayan audit prosedurları hazırlamaq üçün audite müvafiq daxili nəzarət haqqında anlayış əldə edirik.
- İstifadə olunan uçot siyasətlərinin, uçot smetalarının və rəhbərlik tərəfindən açıqlanan əlaqədar məlumatların müvafiqliyini təhlil edirik.
- Rəhbərliyin uçotun davamlılıq prinsipindən istifadəsinin müvafiqliyinə və Şirkətin fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipini davam etdirmə imkanına dair ciddi şübhələr yarada biləcək hadisə və ya şərtlərlə əlaqədar ciddi qeyri-müəyyənliyin olub olmaması ilə bağlı əldə edilmiş dəlillər əsasında yekun rəy bildiririk. Bizim yekun rəyimizdə ciddi qeyri-müəyyənlik mövcuddur deyilsə, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarında əlaqədar məlumatlara diqqət çəkməyimiz, yaxud da bu cür məlumatlar müvafiq olmazsa, rəyimizi dəyişdirməyimiz tələb olunur. Bizim yekun rəylərimiz auditor hesabatımızın hazırlanma tarixinədək əldə edilmiş audit dəlillərinə əsaslanır. Bununla belə, gələcək hadisə və şərtlər Şirkətin işində fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipini poza bilər.
- Maliyyə hesabatlarının, o cümlədən açıqlanan məlumatların ümumi təqdimatı, strukturu və məzmunu, həmçinin hesabatların obyektiv təqdimatının əsasını təşkil edən başlıca əqd və hadisələri əks etdirib etdirmədiyini təhlil edirik.

Biz auditin və mühüm audit tapıntılarının, o cümlədən audit yoxlaması zamanı daxili nəzarətdə aşkarladığımız mühüm çatışmazlıqların nəzərdə tutulan əhatə dairəsi və zamanlaması ilə bağlı idarəetmə üzrə məsul tərəflərlə əlaqədə oluruq.

GRANT THORNTON
Bakı, Azərbaycan
30 mart 2023-cü il

31 dekabr 2022-ci il tarixində tamamlanmış il üzrə maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş maliyyə hesabatı

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5	2,523	6,793
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	6	11,445	6,868
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	7	14,903	19,174
Ödəmə tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	8	14,309	-
Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	9	1,723	3,113
Təxirə salınmış xərclər	14	1,196	622
Təkrarsığorta aktivləri	12	2,222	6,543
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	15	645	531
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	10	804	936
Digər aktivlər	11	678	900
Cəmi aktivlər		50,448	45,480
Öhdəliklər			
Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	12	13,478	15,372
Sığorta əməliyyatları üzrə kreditor borcları	13	1,818	2,358
Təxirə salınmış gəlir	14	49	361
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	15	239	35
Digər öhdəliklər	16	6,045	597
Cəmi öhdəliklər		21,629	18,723
Kapital			
Səhmdar kapitalı	17	23,000	23,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət		5,913	3,448
Satıla bilən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı		(94)	309
Cəmi kapital		28,819	26,757
Cəmi öhdəliklər və kapital		50,448	45,480

Grupun İdarə Heyəti adından imzaladı və buraxılış üçün təsdiq etdi:

Sevinc Gülmaliyeva
İdarə Heyətinin sədriHökmüdar Məmişov
İdarə Heyətinin sədr müavini

30 mart 2023-ci il

31 dekabr 2022-ci il tarixində tamamlanmış il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında konsolidə edilmiş maliyyə hesabatı*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2022	2021
Ümumi alınmış sığorta haqları	19	23,531	25,148
Təkrarsığortaçılara ötürülmüş sığorta haqları	19	(4,448)	(9,307)
Xitam verilmiş sığorta haqları	19	(402)	(363)
Xitam verilmiş ötürülmüş sığorta haqları	19	57	68
Xalis alınmış sığorta haqları	19	18,738	15,541
Qazanılmamış sığorta haqları üzrə ehtiyatda dəyişiklik, təkrarsığorta çıxılmaqla	19	(1,538)	(1,222)
Qazanılmış sığorta haqları, təkrarsığorta çıxılmaqla	19	17,200	14,319
Riyazi ehtiyatlarda dəyişiklik	19	(817)	(174)
Sığorta hadisələri üzrə xərclər, təkrarsığorta çıxılmaqla	19	(6,592)	(5,081)
Tənzimlənməmiş sığorta hadisələri üzrə ehtiyatda dəyişiklik, təkrarsığorta çıxılmaqla	19	(72)	(407)
Baş vermiş sığorta hadisələri, təkrarsığorta çıxılmaqla	19	(7,481)	(5,662)
Xalis haqlar və komissiya xərcləri	19	(1,130)	(18)
Sığorta fəaliyyəti nəticələri	19	8,589	8,639
İşçi heyəti xərcləri	20	(4,442)	(4,052)
Ümumi və inzibati xərclər	21	(2,473)	(1,952)
Əməliyyat xərcləri		(6,915)	(6,004)
Faiz gəliri	22	2,576	2,019
Subroqasiya üzrə gəlir		191	146
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının realizasiyası üzrə xalis gəlir		(19)	130
Valyuta mübadiləsi üzrə zərər, xalis		0	0
Digər gəlirlər		78	113
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		4,495	5,038
Mənfəət vergisi xərci	15	(1,030)	(1,076)
İl üzrə mənfəət		3,465	3,962
Digər məcmu gəlir			
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlirlər		(503)	70
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları üzrə zərərlərin vergiyə təsiri	15	100	(14)
Cəmi digər məcmu gəlir		(403)	56
Cəmi məcmu gəlir		3,062	4,018

31 dekabr 2022-ci il tarixində tamamlanmış il üzrə kapitalda dəyişiklik haqqında konsolidə edilmiş maliyyə hesabatı*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	Səhmdar kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Satıla bilən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	Cəmi kapital
1 yanvar 2021-ci il		<u>2300</u>	<u>3,986</u>	<u>253</u>	<u>27,239</u>
Elan edilmiş və ödənilmiş dividendlər	17		(4,500)	-	(4,500)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir			3,962	56	4,018
31 dekabr 2021-ci il		<u>2300</u>	<u>3,448</u>	<u>309</u>	<u>26,757</u>
Elan edilmiş və ödənilmiş dividendlər	17		(1,000)	-	(1,000)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir			3,465	(403)	3,062
31 dekabr 2021-ci il		<u>2300</u>	<u>5,913</u>	<u>(94)</u>	<u>28,819</u>

31 dekabr 2022-ci il tarixində tamamlanmış il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında konsolidə edilmiş maliyyə hesabatı*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2022	2021
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış sığorta haqları		24,471	22,115
Ödənilmiş təkrarsığorta haqları		(4,537)	(6,221)
Ödənilmiş xitam verilmiş sığorta haqları		(281)	(8)
Alınmış xitam verilmiş təkrarsığorta haqları		-	7
Ümumi ödənilmiş sığorta hadisələri		(6,715)	(5,344)
Ödənilmiş ümumi sığorta hadisələrində təkrarsığortaçının payı		134	294
Alınmış akvizisiya gəliri		-	139
Ödənilmiş akvizisiya xərci		(2,093)	(999)
Ödənilmiş işçi heyəti xərcləri		(4,294)	(4,139)
Ödənilmiş ümumi və inzibati xərclər		(2,073)	(1,899)
Subroqasiya üzrə alınmış gəlir		191	146
Sair məcmu gəlirlə ədalətli dəyərində ölçülən investisiya qiymətli kağızlarından xalis realizasiya olunmuş gəlir		219	130
Alınmış digər gəlir		41	5
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		5,066	4,319
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(842)	(1,066)
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olmuş xalis pul vəsaitləri		4,224	3,253
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz gəliri		2,613	1,902
Kredit təşkilatlarında yerləşdirilmiş vəsaitlər		(5,052)	(808)
Kredit təşkilatlarının ödədiyi vəsaitlər		245	730
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satınalması		(18,038)	(9,486)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satışı və ödənilməsindən daxil olan vəsaitlər		12,783	13,185
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin satınalması		(45)	(63)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin satışından daxil olan vəsaitlər		-	2
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan/(istifadə olunan) xalis pul vəsaitləri		(7,494)	4,941
Maliyyələşmə fəaliyyəti üzər pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Ödənilmiş dividendlər	17	(1,000)	(4,500)
Maliyyələşmə fəaliyyətində istifadə olunan xalis pul vəsaitləri		(1,000)	(4,500)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)		(4,270)	3,694
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, əvvəl		6,793	3,099
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, sonra	5	2,523	6,793

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Əsas fəaliyyət

Hazırkı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları ana şirkət olan "Meqa Sığorta" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin ("Şirkət") və onun törəmə müəssisəsinin (birlikdə "Qrup") maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

"Meqa Sığorta" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti ("Şirkət") 1 oktyabr 2010-cu ildə Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə əsasən təsis edilmişdir. Şirkət 15 mart 2012-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən verilmiş sığorta lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

28 fevral 2014-cü ildə Şirkət Azərbaycan Respublikasının "Sığorta fəaliyyəti haqqında" qanununa 29 oktyabr 2013-cü ildə edilmiş dəyişikliklərə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən verilmiş ayrıca müddətsiz təkrarsığorta lisenziyası almışdır.

28 mart 2012-ci il tarixində Şirkət İcbari Sığorta Bürosunun ("Büro") üzvü olan sığortaçıların reyestrinə daxil edilmişdir.

Şirkətin göstərdiyi sığorta xidmətlərinə fiziki və hüquqi şəxslərə müxtəlif icbari və könüllü sığorta növləri, o cümlədən tibbi, səyahət, əmlak, inşaat, avtonəqliyyat vasitələrin, üçüncü şəxslər qarşısında mülki məsuliyyətin sığortası, fərdi qəza sığortası və digər sığorta növləri daxildir.

2019-cu ilin sentyabr ayında Şirkət 31 dekabr 2021-ci il tarixinə yeganə törəmə müəssisəsi olan "Meqa Həyat Sığorta" ASC-ni təsis etdi. "Meqa Həyat Sığorta" ASC Azərbaycan Respublikasında təsis edilmişdir və əsas fəaliyyəti həyatın sığortalanmasıdır. 19 fevral 2021-ci il tarixində "Meqa Həyat Sığorta" ASC 5 il müddətinə həyat sığortası fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankından lisenziya almışdır. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Şirkət törəmə müəssisəsinin tam (100%) sahibkarıdır.

Qrupun qeydiyyatda alınmış rəsmi ünvanı Ə. Rəcəbli küçəsi 19 A, Bakı şəhəri, Azərbaycan Respublikasıdır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə işçilərin sayı 201 nəfər olmuşdur (31 dekabr 2021: 179).

31 dekabr 2022 və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə Şirkətin sahibkarları aşağıdakı şəxslər olmuşdur:

31 dekabr 2022 və 2021-ci il tarixlərinə Qrupa son nəzarət edən tərəf yoxdur.

2. Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları

Hazırkı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları Mühəsibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Şurasının ("IASB") Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq Qrupun fəaliyyətinin fasiləsizliyini və yaxın gələcəkdə öz fəaliyyətini davam etdirəcəyini nəzərdə tutulmaqla hazırlanmışdır.

Hazırkı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları aşağıda açıqlanan uçot siyasətləri istisna olmaqla ilkin dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır. Məsələn, satıla bilən investisiya qiymətli kağızları ədalətli dəyərdə qiymətləndirilmişdir.

Hazırkı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları əksi göstərilmədikdə min Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim olunmuşdur. Manat Qrupun əməliyyat valyutasıdır, belə ki, Qrup əməliyyatlarının əksəriyyəti manatla ifadə olunur, qiymətləndirilir və aparılır. Digər valyutalarda aparılan əməliyyatlar xarici valyutada aparılan əməliyyat kimi qeydə alınır.

Qrup maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatını likvidlik prinsipi ilə təqdim edir. Hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində (cari) və 12 aydan çox müddətə (uzunmüddətli) bərpa edilən və ya ödənilən məbləğlərin təhlili 25-ci qeyddə təqdim olunur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Grup MHBS 4 "Sığorta müqavilələri" standartına əsasən MHBS 9 "Maliyyə alətləri" standartından müvəqqəti azadolma hüququndan istifadə etmiş və MHBS 9-un heç bir versiyasını, o cümlədən 1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəl başlayan illik dövrlər üzrə mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyerdə qiymətləndirilən maliyyə öhdəlikləri üzrə gəlir və zərər təqdimatı ilə bağlı tələbləri daha əvvəl tətbiq etməmişdir. Müvafiq olaraq, Grup MHBS 9-un 1 yanvar 2023-cü ildə vahid şəkildə tətbiq edilməsini planlaşdırır.

3. Əhəmiyyətli uçot siyasətlərinin icmalı

Grup mühasibat uçotu siyasətlərini hazırkı konsolidə edilmiş hesabatlarda təqdim olunan bütün dövrlərə ardıcıl qaydada tətbiq etmişdir.

Sığorta məhsullarının təsnifatı

Müqavilənin müddəti başlayanda əhəmiyyətli sığorta riskini daşıyan və ya müqavilənin müddəti başlayanda sığorta riskinin səviyyəsi əhəmiyyətli ola bilən kommersiya məhiyyətli ssenarini nəzərdə tutan müqavilələr sığorta müqavilələri hesab olunur. Sığorta riskinin əhəmiyyətliliyi həm sığortalanmış hadisənin baş vermə ehtimalı, həm də potensial təsirinin həcmindən asılıdır.

Hər hansı bir müqavilə sığorta müqaviləsi kimi təsnif edilmişdirsə, həmin müqavilə qalan müddət ərzində, sığorta riski bu müddət ərzində əhəmiyyətli dərəcədə azalsa belə, bütün hüquq və öhdəliklər yerinə yetirilənə və ya müddəti başa çatana qədər sığorta müqaviləsi olaraq qalır.

Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər

Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklərə tənzimlənməmiş zərərər üzrə ehtiyat, qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatı, riyazi ehtiyatlar üzrə ehtiyat və sığorta haqqının çatışmazlığı ehtiyatı daxildir. Tənzimlənməmiş zərərər üzrə ehtiyat, hesabat tarixinə bildirilməsindən asılı olmayaraq baş vermiş, lakin tənzimlənməmiş bütün sığorta hadisələrinin qiymətləndirilmiş yekun dəyəri ilə tənzimləmə xərclərinə və digər bərpa olunan məbləğlərin gözlənilən dəyərinə əsaslanır. Müəyyən növ ödənişlərin bildirilməsi və tənzimlənməsi gecikdirilə bilər, buna görə də onların yekun dəyəri hesabat tarixində dəqiqliklə məlum ola bilməz. Öhdəlik təcrübə nəticələrinə və mənfəi kənarlaşma təfəvütünü daxil edə bilən cari fərziyyələrə əsaslanan müxtəlif növ standart aktuar proqnozlaşdırma üsullarından istifadə etməklə hesabat tarixinə hesablanır. Öhdəlik pulların vaxt dəyərini nəzərə almaqla diskontlaşdırılır. Bərabərləşdirmə və ya katastrofik zərərər üzrə ehtiyatlar tanınmır. Öhdəliklərin tanınması tələbi ödəmə öhdəliyinin vaxtı başa çatanda, tələb ödənildikdə və ya ləğv edildikdə dayandırılır.

Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatı alınmış və ya alınacaq sığorta haqlarının başlamış, lakin hesabat tarixində vaxtı bitməmiş risklərə aid olan hissəsindən ibarətdir. Ehtiyat müqavilələr imzalananda, sığorta təminatı başlayanda və haqlar hesablananda tanınır və müqavilə əsasında göstərilən sığorta xidmətinin modelinə uyğun olaraq müqavilənin müddəti ərzində qazanılmış haqq kimi hesaba alınır.

Hər hesabat tarixində Grup vaxtı bitməmiş riskləri nəzərdən keçirir və eləcə də gözlənilən sığorta hadisələri xərclərinin və təxirə salınmış akvizisiya xərclərinin qazanılmamış haqları aşır-aşmamasını müəyyən etmək məqsədilə öhdəliyin adekvatlığı testini keçirir. Bu hesablama müvafiq sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklərə aid olan aktivlər üzrə yaranması gözlənilən investisiya gəliri nəzərə alındıqdan sonra müqavilə əsasında gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari qiymətləndirməsini istifadə edir. Bu hesablamlar qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının balans dəyərinin qeyri-münasib olmasını göstərsə, çatışmazlıq mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında konsolidə edilmiş hesabatda haqqın çatışmazlığı üçün ehtiyat ayırmaqla tanınır.

Həyat sığortasında riyazi ehtiyatlar üzrə ehtiyat uzunmüddətli sığorta fəaliyyəti ilə bağlı müqavilələrlə əlaqədar yaranan öhdəliklərdən (vaxtı çatmış öhdəliklər istisna olmaqla) ibarətdir. Riyazi ehtiyatlar sığorta şirkətinin gələcək öhdəliklərinin balans dəyərinə bərabər məbləğdən sığortaçının gələcək öhdəliklərinin (sığorta haqqı) cari dəyəri çıxmaqla hesablanır və hər sığorta müqaviləsi üzrə ayrıca hesablanır.

Təkrarsığorta

Grup fəaliyyətinin adi gedində bütün fəaliyyətləri üzrə sığorta risklərini ötürür. Təkrarsığorta aktivlərinə təkrarsığorta şirkətlərindən alınacaq məbləğlərin qalıqları və qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatında təkrarsığortaçıların payı daxildir. Təkrarsığortaçıları tərəfindən əvəzi ödəniləcək qalığ tənzimlənməmiş zərərər üzrə ehtiyat və ya təkrarsığortaçının şəhadətnamələri ilə bağlı tənzimlənməmiş tələblərlə eyni qaydada qiymətləndirilir və əlaqəli təkrarsığorta müqaviləsinə uyğun olur.

Təkrarsığortaçılara ötürülmüş sığorta haqları və qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatında təkrarsığortaçıların payı sığortalanan əlaqəli şirkətdə, müvafiq olaraq, ümumi sığorta haqları və qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatı ilə eyni qaydada uçota alınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Təkrarsığorta aktivlərinin dəyərşərtləşməsi baxımından təhlili hər hesabat tarixində və ya hesabat ili ərzində dəyərşərtləşmə əlaməti yarandıqda isə daha tez-tez aparılır. Təkrarsığorta aktivinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş hadisə nəticəsində Qrupun müqavilənin şərtləri əsasında bütün ödənilməmiş məbləğləri ala bilməyəcəyinə dair obyektiv sübut yarandıqda və Qrupun təkrarsığortaçıdan alacağı məbləğlərə təsir etibarlı şəkildə ölçülə bildikdə dəyərşərtləşmə yaranır. Dəyərşərtləşmə zərəri mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Ötürülmüş təkrarsığorta razılaşmaları Qrupu sığortalılar qarşısında öhdəliklərindən azad etmir.

Bundan əlavə, Qrup fəaliyyətinin adi gedişində müvafiq hallarda sığorta müqavilələri üzrə təkrarsığorta riskini qəbul edir. Alınmış təkrarsığorta üzrə haqlar və ödənişlər, təkrarsığortalanan risklərin məhsul təsnifatından asılı olaraq, təkrarsığortanın birbaşa sığorta fəaliyyəti olduğu təqdirdə tanınacaq gəlir və ya xərc kimi tanınır.

Təkrarsığorta əməliyyatları üzrə kreditor borcları təkrarsığorta şirkətlərinə ödəniləcək qalıqları təmsil edir və Maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatda sığorta əməliyyatları üzrə kreditor borclarının tərkibində tanınır. Ödəniləcək məbləğlər əlaqəli təkrarsığorta müqaviləsinə uyğun olaraq qiymətləndirilir.

Ötürülmüş və alınmış təkrarsığortalılar üçün sığorta haqları və ödənişləri ümumi əsasla təqdim edilir.

Təkrarsığorta aktivlərinin və ya öhdəliklərinin tanınması müqavilə hüquqları qüvvədən düşəndə, vaxtı başa çatanda və ya müqavilə digər tərəfə keçəndə dayandırılır.

Gəlir və xərclərin tanınması*Ümumi alınmış sığorta haqları*

Ümumi sığorta haqlarına, bütövlükdə və ya qismən sonrakı uçot dövrünə aid olub-olmamasından asılı olmayaraq, il ərzində bağlanmış sığorta müqavilələri üzrə sığorta haqları daxildir. Onlar sığorta müqaviləsi imzalandığı tarixdə tanınır.

Qazanılmamış sığorta haqları il ərzində tanınmış sığorta haqlarının hesabat tarixindən sonrakı risk dövrlərinə aid olan hissəsini təmsil edir. Qazanılmamış sığorta haqları gündəlik əsasla proporsional qaydada hesablanır. Sonrakı dövrlərə aid olan hissə qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatı kimi təxirə salınır.

Sığorta müqavilələrinin xitamı

Sığortalının sığorta haqlarını ödəmək niyyətinin və ya qabiliyyətinin olmadığına dair obyektiv sübut olduqda sığorta müqaviləsinə xitam verilir. Xitam adətən sığorta haqlarının müqavilə müddəti boyu hissə-hissə ödənilməsi müqavilələr təsir göstərir. Xitam hesabatda ümumi alınmış sığorta haqlarından ayrıca göstərilir.

Təkrarsığorta haqları

Ümumi təkrarsığorta haqları dövr ərzində imzalanmış qəbul edilmiş təkrarsığorta müqavilələrinin nəzərdə tutduğu tam müddət üzrə alınacaq sığorta haqlarından ibarətdir və ümumi sığorta haqları ilə eyni qaydada uçota alınır.

Haqq və komissiya gəlirləri

Sığortalılar və təkrarsığortaçılardan şəhadətnaməyə xidmət göstərmə, vasitəçilik və digər müqavilə haqları tutulur. Bu haqlar müqavilə müddəti ərzində əlaqəli xidmətlərin göstərilməsi üzrə gəlir kimi tanınır. Əgər bu haqlar gələcək dövrlərdə görülməli xidmətlərə aid olarsa, təxirə salınır və gələcək dövrlər üzrə tanınır.

Faiz gəliri

Faiz gəliri yığıldıqca mənfəət və ya zərərdə tanınır və effektiv faiz metodu ilə hesablanır. Effektiv faiz dərəcəsi hesablanmış gələcək pul axınlarını maliyyə alətinin gözlənilən müddəti boyu və ya daha qısa dövr ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dərəcədir. Maliyyə aktivini və ya öhdəliyinin faktiki gəlirinin tərkib hissəsini təşkil edən haqq və komissiya alətin effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır.

Subroqasiya üzrə gəlir

Subroqasiya üzrə gəlir daxil olduğu anda tanınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Sair gəlir və xərclər

Digər gəlirlər gələcəkdə Qrupa iqtisadi faydanın daxil olması ehtimal ediləndə və etibarlı ölçülə bildikdə tanınır. Xərclər isə çəkildikcə tanınır.

Təkrarsığortaçılara ötürülmüş sığorta haqları

Təkrarsığortaçılara ötürülmüş sığorta haqları təkrarsığortaçılara ötürülmüş bütün müqavilələri ehtiva edir. Onlar slipin imzalandığı tarixdə tanınır.

Sığorta hadisələri üzrə xərclər

Ümumi sığorta hadisələri

Ümumi sığorta hadisələri xərclərinə il ərzində baş vermiş bütün sığorta hadisələri daxildir. Sığorta hadisələri üzrə xərclər iddia təsdiq edildikdə tanınır.

Təkrarsığorta hadisələri

Müvafiq müqavilənin şərtlərinə uyğun olaraq təkrarsığorta hadisələri əlaqəli ümumi sığorta hadisəsi tanınan zaman tanınır.

Təxirə salınmış xərclər

Təxirə salınmış xərclər təxirə salınmış akvizisiya xərclərindən (TSAX) və hesabat dövrünün sonuna qüvvədə olmayan təkrarsığorta müqavilələri üzrə qabaqcadan ötürülmüş təkrarsığorta haqlarından ibarətdir.

Maliyyə dövrü ərzində çəkilmiş, sığorta müqavilələrinin qəbul edilməsi və ya yenilənməsindən irəli gələn birbaşa sığorta və qəbul edilmiş təkrarsığorta müqavilələri üzrə komissiyalar, müəyyən edilə bilən və kəmiyyət baxımından ölçülə bilən birbaşa və dolayı xərclər gələcək sığorta haqları hesabına bərpa olunduğu təqdirdə TSAX daxilində təxirə salınır. Bütün digər komissiya xərcləri çəkildiyi zaman xərc kimi tanınır.

İlkin tanınmadan sonra TSAX əlaqəli haqların qazanıldığı dövr üzrə amortizasiya olunaraq silinir.

Dəyərsizləşmə təhlili hər hesabat tarixində və ya dəyərsizləşmə əlaməti yarananda isə daha tez tez aparılır. Bərpa oluna bilən dəyər balans dəyərindən aşağı olduqda dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və ya zərərdə tanınır. TSAX, həmçinin hər hesabat dövrü üçün öhdəliyin adekvatlığı testində də nəzərə alınır.

Əlaqəli müqavilələr tənzimlənəndə və ya ləğv ediləndə, TSAX-nin tanınması dayandırılır.

Təxirə salınmış gəlir

Təxirə salınmış gəlirlər müvafiq müqavilənin müddəti üzrə bərabər hissələrə bölünməklə təxirə salınan və amortizasiya olunan təkrarsığorta müqavilələrindən və vasitəçilik əməliyyatlarından (məsələn, frontinq əməliyyatından) əldə edilən haqq və komissiya gəlirlərindən ibarətdir.

Sığorta əməliyyatları üzrə debitor və kreditor borcları

Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları müvafiq sığorta müqavilələri qüvvədə olduqda tanınır və ilkin tanınma zamanı alınmış və ya alınacaq ödənişin ədalətli dəyəri ilə ölçülür. İlkin tanınmadan sonra, sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülür. Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borclarının balans dəyəri hər hansı hadisə və ya şərait balans dəyərinin qaytarıla bilməyəcəyini göstərəndə dəyərsizləşmə baxımından nəzərdən keçirilir, dəyərsizləşmə zərəri isə mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borclarının tanınması maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada dayandırılır.

Sığorta əməliyyatları üzrə kreditor borcları sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları ilə eyni qaydada tanınır və ilkin tanınma zamanı birbaşa aid olan əməliyyat xərclərini çıxmaqla alınmış ödənişin ədalətli dəyəri ilə ölçülür. İlkin tanınmadan sonra onlar effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülür.

Sığorta əməliyyatları üzrə kreditor borclarının tanınması öhdəlik yerinə yetiriləndə, ləğv ediləndə və ya vaxtı başa çatanda dayandırılır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

39 sayılı MUBS-un əhatə etdiyi maliyyə aktivləri müvafiq qaydada mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərde qiymətləndirilən maliyyə aktivləri, kreditlər və debitor borcları, ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiyalar və ya satıla bilən maliyyə alətlərinə təsnif edilir. İlkin tanıma zamanı maliyyə aktivləri ədalətli dəyər və ya amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülür, ədalətli dəyərinin fərqi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan investisiyaların ədalətli dəyərlərinə əməliyyatla birbaşa əlaqəsi olan xərclər əlavə edilir. Qrup maliyyə aktivlərini ilkin tanınmadan sonra təsnifləşdirir və icazə verildiyi və münasib olduğu hallarda və hər maliyyə ilinin sonunda bu təsnifatı yenidən qiymətləndirir.

Maliyyə aktivlərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivini almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatlarına qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması daxildir.

Kreditlər və debitor borcları

Kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, sabit və ya müəyyən edilə bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Onlar dərhal və ya qısa zamanda satılmaq niyyəti ilə əldə edilmir və ticarət qiymətli kağızları və ya satıla bilən investisiya qiymətli kağızları kimi təyin edilmir. Belə aktivlər effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya hesablanmış dəyərle uçota alınır. Gəlir və zərərlər kreditlər və debitor borcları uçotdan çıxarılanda və ya dəyərdən düşəndə, habelə amortizasiya prosesi vasitəsilə mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan maliyyə aktivləri

Sabit və ya müəyyən edilə bilən ödənişli və müəyyən müddəti olan qeyri-törəmə maliyyə aktivləri, Qrupu onları ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlamaq niyyəti və imkanı olanda, ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan maliyyə aktivləri kimi təsnif edilir. Qeyri-müəyyən müddətdə saxlanması nəzərdə tutulan investisiyalar bu sinfə daxil edilmir. Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya alətləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülür. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə, habelə amortizasiya prosesində əks etdirilir.

Satıla bilən maliyyə aktivləri

Satıla bilən maliyyə aktivləri satış üçün təyin edilmiş və ya mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərde qiymətləndirilən kimi təsnif edilməyən və ya yuxarıda göstərilən iki sinifdən heç birinə təsnif edilməyən qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. İlkin tanınmadan sonra satıla bilən maliyyə aktivləri ədalətli dəyərle ölçülür və bu zaman gəlir və ya xərclər investisiyanın tanınması dayanan və ya investisiyanın dəyərsizləşməsi müəyyən edilənə qədər digər məcmu gəlirin tərkibində əks etdirilir. Belə halda əvvəl digər məcmu gəlirin tərkibində əks etdirilmiş gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilir. Bununla bərabər effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faizlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Etibarlı ədalətli dəyərin ölçülməsi mümkün olmadıqda, birjada satılmayan səhm qiymətli kağızlarına investisiya ilkin dəyərle qeydə alınır.

Ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi

Hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixində Qrup törəmə alətlər və satıla bilən investisiya qiymətli kağızları kimi maliyyə alətlərini ədalətli dəyərle ölçür. Həmçinin amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülmüş maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri 25-cü qeyddə açıqlanır.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alına bilən və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülür və ehtimal edilir ki, bazar iştirakçıları bu zaman öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Qrup mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar.
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli ilkin məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları.
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli ilkin məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində səviyyələr arasında hərəkətin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün, ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli ilkin məlumatlar əsasında).

Maliyyə öhdəlikləri ilk öncə birbaşa aidiyyəti olan əməliyyat xərclərini çıxmaqla alınmış vəsaitin ədalətli dəyəri ilə tanınır. İlkin tanınmadan sonra maliyyə öhdəlikləri effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülür.

Gəlir və zərərler mənfəət və ya zərərdə öhdəliklərin tanınması dayandırılanda və həmçinin amortizasiya prosesi əsnasında tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifatı

Satıla bilən aktiv kimi təsnif edilmiş və kreditlər və debitor borcları tərifinə uyğun gələn maliyyə aktivinin Qrupun yaxın gələcəkdə və ya ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlamaq niyyəti və imkanı varsa, kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnif edilə bilər.

Maliyyə aktivləri yenidən təsnif etmə tarixində ədalətli dəyərle yenidən təsnif edilir. Mənfəət və ya zərərdə tanınmış gəlir və ya zərər ləğv edilmir. Yenidən təsnif etmə tarixində maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri, müvafiq olaraq, onun yeni dəyəri və ya amortizasiya olunmuş dəyəri hesab olunur.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə aktivini (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının müddəti başa çatdıqda;
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürdükdə; və
- ▶ Qrup aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini ötürdükdə və ya aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə ötürdükdə, nə də özündə saxladıqda, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu ötürdükdə.

Qrup aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu ötürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə ötürmüş, nə də onları özündə saxlamışdırsa, aktiv, Qrupun həmin aktivdə davam edən iştirakı əsasında əks etdirilir. Ötürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında davam edən iştirak aktivin balans dəyəri və ya Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləği ilə (hansı daha az olarsa) ölçülür.

Maliyyə öhdəliyinin tanınması bu halda dayandırılır ki, həmin öhdəlik ya dayandırılmış, ya ləğv olunmuş, ya da müddəti bitmişdir. Əgər mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kreditör tərəfindən çox fərqli şərtlərlə başqası ilə əvəz edilərsə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilərsə, bu cür dəyişiklik və ya əvəzedilmə ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərq mənfəət və ya zərərdə öz əksini tapır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsi ehtimalına dair obyektiv sübutların olub-olmamasını müəyyən etmək üçün Qrup hər hesabat tarixində qiymətləndirmə aparır. Maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu yalnız və yalnız aktivin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində dəyərsizləşmənin obyektiv sübutu olanda (baş vermiş "zərər hadisəsi") və zərər hadisəsi maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupundan gözlənilən və etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilən pul vəsaitləri hərəkətlərinə təsir göstərəndə dəyərsizləşmiş hesab edilir. Dəyərsizləşmənin sübutlarına borcalanın və ya borcalanlar qrupunun ciddi maliyyə çətinlikləri ilə rastlaşması, faizlərin və ya əsas məbləğin ödənilməsi öhdəliklərini pozması, yüksək müflisləşmə və ya digər maliyyə yenidənqurması ehtimalı ilə qarşılaşmasına dair sübutlar, habelə müşahidə edilə bilən bazar məlumatları əsasında qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətində ölçülə bilən azalmaya (misal üçün vaxtı keçmiş ödənişlərin səviyyələrində dəyişikliklərə və ya aktivlər üzrə zərərlərlə uzlaşan iqtisadi şəraitlərə) dair sübutlar daxildir.

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər, kreditlər və debitor borcları

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərlə və kreditlər və debitor borcları ilə bağlı Qrup əvvəlcə fərdi olaraq mühüm maliyyə aktivləri üçün fərdi şəkildə, fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri üçün isə məcmu şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutların olub-olmamasını qiymətləndirir. Qrup mühüm olub-olmadığından asılı olmayaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri üçün dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olmaması qərarına gələrsə, həmin aktivləri analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və onların dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsini məcmu şəkildə aparır. Dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi fərdi şəkildə aparılmış və dəyərsizləşmə zərərləri əks etdirilmiş və ya əks etdirilməkdə olan aktivlər məcmu dəyərsizləşmə qiymətləndirməsi ilə əhatə olunmur.

Dəyərsizləşmə zərərlərinin çəkilməsinə dair obyektiv sübut olarsa, zərərin məbləği aktivin balans dəyəri ilə ehtimal edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri (gələcəkdə gözlənilən və hələ çəkilməmiş kredit zərərləri nəzərə alınmadan) arasında fərq kimi ölçülür. Aktivin balans dəyəri ehtiyat hesabının istifadə edilməsi ilə azalır və zərərin məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Faiz gəliri aktivin ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə azaldılmış balans dəyəri üzrə hesablanmağa davam edir. Debitor borclarının və onlar üçün yaradılmış müvafiq ehtiyatın qaytarılmasının realistik perspektivləri olmayanda, bunlar silinir. Əgər növbəti ildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə zərərinin məbləği dəyərsizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində artır və ya azalırsa, əvvəl tanınmış dəyərsizləşmə zərəri ehtiyat hesabında düzəliş aparmaqla artırılır və ya azaldılır. Gələcək silinmə sonradan bərpa edilirsə, bərpa məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan maliyyə investisiya alətləri

Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan alətlər üçün Qrup dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını qiymətləndirir. Dəyərsizləşmə zərərinin mövcudluğu barədə obyektiv sübut olanda zərərin məbləği aktivlərin balans dəyəri ilə ehtimal edilən gələcək pul hərəkətlərinin cari dəyəri arasındakı fərq kimi ölçülür. Aktivin balans dəyəri azaldılır və zərərin məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Əgər sonrakı ildə ehtimal edilən dəyərsizləşmə zərərinin məbləği dəyərsizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində azalırsa, əvvəl tutulmuş məbləğlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməlidir.

Satıla bilən maliyyə investisiyaları

Satıla bilən maliyyə investisiyaları üçün Qrup hər hesabat tarixində investisiya və ya investisiyalar qrupunda dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını qiymətləndirir.

Borc alətləri satıla bilən alətlər kimi təsnif ediləndə dəyərsizləşmə amortizasiya hesablanmış dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri ilə eyni prinsiplərlə qiymətləndirilir. Gələcək faiz gəliri azaldılmış balans dəyərinə əsaslanır və dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin diskont edilməsi üçün istifadə edilən faiz dərəcəsi ilə hesablanır. Faiz gəliri fərdi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda əks etdirilir. Əgər növbəti ildə borc alətinin ədalətli dəyəri artırsa və bu artım obyektiv olaraq dəyərsizləşmə zərərləri fərdi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda və zərərində əks etdirildikdən sonra baş vermiş hadisə ilə bağlıdırsa, dəyərsizləşmə zərəri fərdi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda bərpa edilir. Listinqdən kənar səhmlərə investisiya edildiyi təqdirdə, investisiyanın ədalətli dəyəri mövcud deyilsə, o zaman həmin investisiya ilkin dəyəri ilə saxlanılır.

Əvəzləşdirmə

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız və yalnız tanınmış məbləğləri qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquq olanda və müəssisənin ya hesablaşmanı netto əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktiv realizasiya etmək və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti vardırsa, qarşılıqlı əvəz olunur və konsolidə edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ təqdim olunur. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalı və bütün aşağıdakı hallarda qanuni qüvvəyə malik olmalıdır:

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

- Biznesin adi gedişində;
- Öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- Müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Adətən, bu şərtlərə qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalarda rast gəlinmir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatda ümumi məbləğdə təqdim edilir.

Konsolidasiyanın əsasları

Törəmə müəssisələr

Törəmə müəssisələr Qrupun investor kimi nəzarət etdiyi müəssisələrdir. Qrup investisiya yatırdığı müəssisədə müxtəlif gəlirlərin təsirinə məruz qaldıqda və ya bu gəlirlərə haqqı olduqda və müəssisə üzərində səlahiyyəti ilə bu gəlirlərə təsir göstərmək imkanı olduqda, həmin müəssisəyə nəzarət edir. Qrup faktiki nəzarət etdiyi törəmə müəssisələri konsolidə edir. Törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatları nəzarətin başlandığı tarixdən bitdiyi tarixədək konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

Konsolidə zamanı silinən əməliyyatlar

Qrupdaxili balanslar və əməliyyatlar, eləcə də qrupdaxili əməliyyatlardan yaranan realizasiya edilməmiş gəlirlər konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları hazırlanarkən nəzərə alınmır. Realizasiya edilməmiş zərərər realizasiya edilməmiş gəlirlər kimi, yalnız dəyərsizləşmə əlaməti olmadığı təqdirdə silinir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan pul vəsaitləri, kredit təşkilatlarında cari hesablar, ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən doxsan gündən artıq olmayan və müqavilə öhdəliklərindən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğ və yüksək likvidli pul bazarı alətləri daxildir.

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər

Normal iş fəaliyyətində Qrup kredit təşkilatlarında müxtəlif müddətlərdə depozitlər saxlayır. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər ilkin tanınma zamanı investisiya edilmiş vəsaitin ədalətli dəyərini əks etdirən dəyər ilə ölçülür. Müəyyən ödəmə vaxtı olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər sonradan effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür. Müəyyən ödəmə müddəti olmayan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər ilkin dəyəri ilə uçota alınır. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər dəyərsizləşmə ehtiyatını çıxılmaqla əks etdirilir.

Əmlak və avadanlıq

Gündəlik xidmətlərin dəyəri istisna olmaqla, əmlak və avadanlıq yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə zərərəri çıxılmaqla, ilkin dəyərində uçota alınır. Əvəzetmə və ya əsaslı təftiş xərcləri çəkildikcə və müəssisənin onlarla əlaqəli gələcək iqtisadi səmərə qazanacağı ehtimal edildikdə və xərclər etibarlı şəkildə ölçülə bildikdə kapitallaşdırılır.

Aktivin amortizasiyası həmin aktiv istifadəyə hazır olanda başlayır. Amortizasiya aktivlərin balans dəyərlərinin ehtimal olunan istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölünməsi ilə hesablanır:

	<i>İllər</i>
Kompüterlər və ofis avadanlığı	4
Mebel və qurğular	5
Nəqliyyat vasitələri	4
Digərləri	4

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və amortizasiyanın hesablanması metodlarına hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır və lazım olanda dəyişikliklər edilir. Balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verdikdə dəyərsizləşmə baxımından təhlillər aparılır. Dəyərsizləşmə zərərəri mənfəət və ya zərərdə xərc kimi tanınır.

Əmlak və avadanlıqlar silinəndə və ya onların istifadəsindən və silinməsindən gələcəkdə iqtisadi səmərənin əldə edilməsi gözlənilməyəndə, onların tanınması dayandırılır. Aktivin uçotdan çıxarılmasından yaranan hər hansı gəlir və ya zərər (satışdan əldə edilən xalis daxilolmalar və aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablanır) mənfəət və ya zərərin tərkibində əks olunur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərərdə "Ümumi və inzibati xərclər"ə daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər lisenziyalar, kompüter proqramları və üzvlük haqlarından ibarətdir. Ayrılıqda əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər ilkin tanınmada maya dəyəri ilə ölçülür. İlkin tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır.

Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-məhdud müddətlər kimi müəyyən edilir.

Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 10 ilədək olan istifadə müddəti boyunca amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktiv üçün amortizasiya müddətinə və amortizasiya metoduna ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktivin özündə təcassüm etdirdiyi gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən əldə olunma strukturundakı dəyişikliklər, müvafiq olaraq, amortizasiya müddəti və ya metodunun dəyişdirilməsi yolu ilə hesabatla alınır və uçot ehtimallarında dəyişikliklər kimi hesab olunur. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında konsolidə edilmiş hesabatda ümumi və inzibati xərclər kateqoriyasında əks olunur.

Qeyri-məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya hesablanmır. Qeyri-məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddəti hər il, qeyri-məhdud istifadə müddətinin qiymətləndirilməsinin əsaslılığını müəyyən etmək üçün aparılır. Artıq əsaslı olmayanda, qeyri-məhdud istifadə müddəti gələcək dövrlər üzrə məhdud istifadə müddəti ilə əvəz edilir.

Qeyri-məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər hər il 31 dekabrda dəyərsizləşmə baxımından, fərdi şəkildə və ya pul vəsaitlərini yaradan vahid səviyyəsində (hansı daha münasibdirsə) və şəraitlər balans dəyərinin dəyərsizləşmə biləcəyini göstərəndə yoxlanılır.

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Qrup işə götürənin cari ödəmələrinin işçilərə ümumi əmək haqqı ödənişlərinin müəyyən faizi kimi hesablanmasını nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sistemində malik deyildir. Bu xərclər müvafiq əmək haqqının aid olduğu hesabat dövründə əks etdirilir. Bundan əlavə, Qrup əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə ödənişlər etməli deyildir.

Ehtiyatlar

Ümumi

Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliyə malik olduqda, bu öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Qrup ehtiyatların hamısının və ya bir hissəsinin geri ödənilməsinə gözləyirsə, ödəniş ayrıca aktiv kimi yalnız həmin ödənişin baş tutacağı müəyyən olduğu təqdirdə uçota alınır. Ehtiyatlarla bağlı olan xərclər mənfəət və ya zərərdə hər hansı geri ödənişlər çıxılmaqla təqdim olunur.

İstifadə edilməmiş məzuniyyət günləri

İstifadə edilməmiş məzuniyyət günləri üçün ehtiyat işçilər tərəfindən məzuniyyət günlərinin qazanıldığı dövrdə tanınır. Ehtiyat məbləği hər hesabat tarixində xərc kimi tanınır.

Vergilər

Cari və əvvəlki dövrlər üzrə cari mənfəət vergisi aktivləri və öhdəliyi vergi orqanından alınacağı və ya ona ödəniləcəyi gözlənilən məbləğdə ölçülür. Məbləği hesablamaq üçün hesabat tarixinə qədər Azərbaycan Respublikasında qüvvəyə minmiş və ya faktiki olaraq qüvvəyə minmiş vergi dərəcələri və vergi qanunları istifadə olunur.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərin və öhdəliklərin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri mənfəətdən çıxılmalı bütün müvəqqəti fərqlər, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi aktivləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəlikləri üçün tanınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri bütün çıxılmalı müvəqqəti fərqlərin, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi aktivləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəliklərinin istifadəsi ilə əlaqədar vergi tutulmalı mənfəətin olacağı ehtimal edildikdə tanınır. Təxirə salınmış

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

mənfəət vergisi aktivlərinin dəyəri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin hamısının və ya bir hissəsinin istifadə edilməsi üçün kifayət qədər vergiyə cəlb olunan mənfəətin olması ehtimal edilmədiyi dərəcədə azaldılır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixində qüvvədə olan və ya faktiki olaraq qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi ildə tətbiq edilməsi gözlənilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Bundan əlavə, Qrupun fəaliyyəti ilə bağlı müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Kapital*Səhmdar kapitalı*

Qrup kapital alətləri kimi təsnif edilən adi səhmlər buraxmışdır. Həmin səhmlərin buraxılmasına birbaşa aid olan artan xarici xərclər kapitalda əldə edilmiş məbləğlərdən çıxılan məbləğ kimi göstərilir.

Dividendlər

Qrupun səhmdar kapitalı səhmdarlar tərəfindən manat ilə yatırılmış və onlar dividendləri və hər hansı kapital paylamalarını manat ilə almaq hüququna malikdirlər. Dividendlər öhdəlik kimi tanınır və yalnız hesabat tarixindən gec olmayaraq elan edildiyi halda hesabat tarixində kapitaldan çıxılır. Dividendlər haqqında məlumat həmin dividendlər ya hesabat tarixindən əvvəl, ya da hesabat tarixindən sonra, lakin konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları təsdiq edildikdən əvvəl təklif və ya elan edildikdə açıqlanır. Azərbaycan Respublikasının Vergi məəcəlləsinə uyğun olaraq Qrupun səhmdarları 1 fevral 2016-cı il tarixindən etibarən 7 il ərzində 10% ödəmə mənbəyində tutulan vergidən azad olunub.

Potensial öhdəliklər

Potensial öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün vəsaitlərin xərclənməsinin tələb edilməsi və etibarlı qiymətləndirmə aparmaq imkanının olması ehtimal edilməyəndə, konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında potensial öhdəliklər tanınmır. Potensial aktiv maliyyə hesabatlarında nəzərə alınmır, lakin iqtisadi fayda əldə etmək ehtimalı mövcud olduqda açıqlanır.

İcarələr

Müqavilənin əvvəlində Qrup müqavilədə icarə elementinin olub-olmadığını yoxlayır. Müqavilə müəyyən dövr ərzində ödəniş müqabilində müəyyən edilən aktivdən istifadəyə nəzarət hüququ ehtiva edərsə, icarə müqaviləsidir və ya icarə elementi ehtiva edir. Müqavilənin müəyyən edilən aktivdən istifadəyə nəzarət hüququ ehtiva edib-etmədiyini yoxlayarkən Qrup icarənin MHBS 16-da olan açıqlamasına istinad edir.

Qrupun icarəçi olduğu icarələr

İcarə elementi olan müqavilə qüvvəyə mindikdə və ya modifikasiyaya uğradıqda, Qrup müqavilə üzrə ödənişi hər icarə elementi üzrə onların ayrıca götürülmüş qiymətlərinə uyğun bölüşdürür. Buna baxmayaraq, Qrup əmlak icarələrində qeyri-icarə elementlərini ayırmamaq və icarə və qeyri-icarə elementləri üzrə vahid icarə elementi kimi hesabat vermək seçiminə əsaslanmışdır.

Qrup istifadə hüququ formasında olan aktiv və icarə öhdəliyini icarənin başladığı tarixdə tanıyır. İstifadə hüququ formasında olan aktiv ilk olaraq ilkin dəyərində tanınır. Bu dəyər icarə güzəştləri çıxılmaqla, icarənin başladığı tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl edilmiş hər hansı icarə ödənişlərindən, çəkilmiş ilkin birbaşa xərclərdən və aktivin sökülməsi və kənar edilməsi, aktivin və ya onun yerləşdiyi yerin bərpa edilməsi xərclərindən ibarətdir.

İstifadə hüququ formasında olan aktiv sonradan düzxətli metod ilə icarə müddətinin başladığı tarixdən bitdiyi tarixədək amortizasiya olunur. O şərtlə ki, icarə müqaviləsi icarə müddətinin sonunda aktiv üzərində mülkiyyət hüququnu Qrupa ötürməsin və ya istifadə hüququ formasında olan aktivin qiyməti Qrupun satınalma həyata keçirməsini nəzərdə tutmasın. Belə olan halda istifadə hüququ formasında olan aktiv icarəyə verilən aktivin faydalı istismar müddəti boyu amortizasiya olunacaq. Aktivin faydalı istismar müddəti torpaq, tikili və avadanlıqların faydalı istismar müddətinin müəyyən olunması prinsipi ilə müəyyən olunur. Əlavə olaraq istifadə hüququ formasında olan aktiv dövrü olaraq dəyərsizləşmə zərərinə uyğun (əgər varsa) azaldılır və icarə öhdəliyinin müəyyən təkrar qiymətləndirmələrinə uyğun düzəliş edilir.

İcarə müddətinin başlanması tarixində icarə öhdəliyi həmin tarixdə ödənilməmiş icarə ödənişlərinin diskontlaşdırılmış dəyərlə ölçülür. İcarə ödənişləri, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

diskontlaşdırılır. Əgər bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün deyilsə, onda Qrupun borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə olunur. Ümumiyyətlə, Qrup diskont dərəcəsi kimi borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsinə tətbiq edilir.

Qrup borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsinə müxtəlif kənar maliyyələşdirmə mənbələrinin faiz dərəcələrinə əsasən müəyyən edir və icarə şərtlərinə və icarəyə verilən aktivin növünə uyğun düzəlişlər edir.

İcarə öhdəliyinin qiymətləndirilməsində nəzərə alınan icarə ödənişləri aşağıdakılardan ibarətdir:

- mahiyyətə sabit ödənişlər daxil olmaqla, sabit ödənişlər;
- ilkin olaraq icarə müddətinin başlanğıc tarixindəki indeks və ya dərəcələrdən istifadə etməklə ölçülən, indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri;
- zamanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər; və
- Qrupun müvafiq olaraq icra edəcəyi ehtimal edilən satınalma variantı çərçivəsində icra qiyməti, Qrupun müqavilə müddətini uzatmaq seçimi edəcəyi ehtimal edilirsə yenilənən dövrdə icarə ödənişləri və Qrupun müqaviləyə erkən xitam verəcəyi gözlənilmədiyi hallar istisna olmaqla, icarəyə erkən xitam verilməsinə görə cərimə ödənişləri.

İcarə öhdəliyi effektiv faiz metodu ilə amortizasiya olunmuş dəyərde qiymətləndirilir. Qrupun qiymətləndirdiyi son qalıq dəyəri üzrə ödənilməli məbləğdə dəyişiklik olduqda, Qrup satınalma, müddətin uzadılması və ya xitam verməklə bağlı qiymətləndirməsini dəyişdikdə və ya yenilənmiş mahiyyətə sabit icarə ödənişlər olduqda, əmsal və ya faizdə dəyişiklik nəticəsində gələcək icarə ödənişlərində dəyişiklik yaranarsa öhdəlik yenidən qiymətləndirilir.

İcarə öhdəliyi bu yolla yenidən qiymətləndirilərkən istifadə hüququ formasında olan aktivin balans dəyərində düzəliş edilir və ya istifadə hüququ formasında olan aktivin balans dəyəri sıfıra endikdə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Qrup aşağı dəyərli aktivlər və qısamüddətli icarələr üzrə istifadə hüququ formasında olan aktivləri və icarə öhdəliklərini tanımağa seçimi etmişdir. Qrup bu icarələrə aid icarə öhdəliklərini icarə müddəti boyu düzxətli metodla məsrəflərə silir.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun funksional və təqdimat valyutası olan manatla təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat dövrünün sonuna məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər mənfəət və ya zərərdə xarici valyuta və məzənnə gəlirləri və xərcləri maddəsi üzrə tanınır. Xarici valyuta ilə aparılan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ilkin əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir. Xarici valyuta ilə aparılan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir. Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xərcləri çıxmaqla gəlirlərə daxil edilir.

31 dekabr 2022-ci və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərində Qrup hazırkı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün aşağıdakı xarici valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir:

	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
1 USD	AZN 1.7000	AZN 1.7000
1 EUR	AZN 1.8114	AZN 1.9265

2022-ci ildə qüvvədə olan standartlar, şərhlər və mövcud standartlara düzəlişlər

Cari ildə Qrup Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası ("BMUSS") tərəfindən dərc edilmiş 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya ondan sonra qüvvədə olan 3 №-li BMHS, 16 №-li BMUS, 37 №-li BMUS-a düzəlişləri və 2018-2020-ci illər üzrə BMHS Standartlarına illik təkmilləşdirmələri tətbiq etmişdir.

Bu düzəlişlərin BMHS-lara tətbiqi cari və əvvəlki dövrlər üzrə hesabat edilmiş məbləğlərə əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir, lakin Qrupun gələcək əməliyyatları və ya razılaşmalarının uçotuna təsir göstərə bilər. Yuxarıda göstərilənlərdən başqa, 1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan maliyyə ili üçün ilk dəfə qüvvəyə minmiş digər əhəmiyyətli BMHS, düzəlişlər və ya şərhlər mövcud deyil.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***Qüvvəyə hələ də minməmiş və Qrup tərəfindən erkən qəbul edilməmiş standartlar, şərhlər və mövcud standartlara düzəlişlər**

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının təsdiq edildiyi tarixdə bu yeni standartlar, şərhlər və mövcud standartlara düzəlişlər dərc edilmişdir, lakin hələ qüvvəyə minməyib və şirkət tərəfindən erkən qəbul edilməyib. Müvafiq yeni standartlar, düzəlişlər və hələ qüvvəyə minməyən şərhlər barədə məlumatlar aşağıdakılardır:

Yeni və yenilənmiş BMHS	Qeyd edilmiş tarixdə və ya ondan sonra başlayan illik dövr üçün qüvvəyə minir
Hesabat tarixində qüvvədə olan müqavilə razılaşmalarına əsaslanan daha ümumi yanaşmanı təmin etməklə, öhdəliklərin qısamüddətli və uzunmüddətli kimi təsnifatını təmin etmək üçün 1 №-li BMUS "Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı" -a düzəlişlər.	1 Yanvar 2023
Sığorta öhdəliklərinin cari icra dəyəri ilə ölçülməsini tələb edən və bütün sığorta müqavilələri üçün daha vahid ölçü və təqdimat yanaşmasını təmin edən BMHS 17 "Sığorta müqavilələri".	1 Yanvar 2023
2017-ci ildə dərc olunan BMHS 17-dən sonra müəyyən edilmiş narahatlıqları və icra problemlərini həll etmək üçün BMHS 17 "Sığorta müqavilələri"-ə düzəlişlər	1 Yanvar 2023
BMHS 9-un Tətbiqindən Müvəqqəti Azadolmanın uzadılması (MHBS 4-ə Düzəlişlər). Düzəliş BMHS 4 "Sığorta Müqavilələri"-də müvəqqəti azadolma üçün müəyyən edilmiş son tarixə 9 №-li BMHS "Maliyyə Alətləri" -i tətbiq etməyi dəyişdirir, beləliklə, müəssisələr 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün BMHS 9-u tətbiq etməlidirlər.	1 Yanvar 2023
Müəssisənin əhəmiyyətli uçot siyasətləri əvəzinə, əhəmiyyətli uçot siyasətlərini açıqlamasını tələb edən Uçot Siyasətlərinin Açıqlanması (1 №-li BMUS və BMHS Təcrübə Hesabatı 2-yə Düzəlişlər).	1 Yanvar 2023
BMUSŞ şirkətlərin icarə və istismardan çıxarma öhdəlikləri kimi əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini necə uçota aldığını aydınlaşdıran "Vahid əməliyyatdan yaranan aktiv və öhdəliklərlə bağlı təxirə salınmış vergi (12 №-li BMUS-a Düzəlişlər)" -i nəşr etdi.	1 Yanvar 2023
Düzəlişlər Mühəsibat Uçotu Təxminləri anlayışını əvəz edir (BMUS 8-ə Düzəlişlər) - Düzəlişlər mühəsibat uçotu qiymətləndirmələrində dəyişiklik anlayışını mühəsibat təxminlərinin tərfi ilə əvəz edir. Yeni tərifə əsasən, mühəsibat təxminləri "maliyyə hesabatlarında ölçülmə qeyri-müəyyənliyinə məruz qalan pul məbləğləridir".	1 Yanvar 2023

Rəhbərlik bütün müvafiq bəyanatların, bəyanatın qüvvəyə minmə tarixindən sonra başlayan ilk dövr üzrə Şirkətin uçot siyasətlərində qəbul ediləcəyini gözləyir. Şirkət rəhbərliyi bu dəyişikliklərin Şirkətin maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirəcək.

MHBS 17 Sığorta Müqavilələri (1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrü üçün qüvvəyə minir, BMHS 9 və MHBS 15 də tətbiq olunduğu müddətcə daha erkən tətbiqə icazə verilir)

Sığorta müqavilələri üçün yeni mühəsibat uçotu standartı olan BMHS 17 Beynəlxalq Mühəsibat Uçotu Standartları Şurası (IASB) tərəfindən 2017-ci ilin may ayında buraxılmışdır. Standart ilk dəfə nəşr olunduğu vaxtdan maraqlı tərəflər tərəfindən müxtəlif tətbiq məsələləri qaldırılmışdır. Sonradan, IASB 2020-ci ilin iyununda və 2021-ci ilin dekabrında standarta əlavə düzəlişlər etdi, məsələn, standartın qüvvəyə minmə tarixinin təxirə salınması ilə Şirkət standartı 1 yanvar 2023-cü il tarixindən etibarən hesabat dövrlərinə tətbiq edə biləcək.

Şirkət üçün MHBS 17 MHBS 4 Sığorta Müqavilələrini əvəz edir. Qrup üçün ilk tətbiq olunan hesabat dövrü 31 dekabr 2022-ci ildə bitən il üçün yenidən işlənmiş müqayisəli dövrlə olmaqla 31 dekabr 2023-cü il tarixinə aiddir.

Qrup aşağıda müəyyən edilmiş müvafiq əsas nəzərə alınacaq sahələrlə MHBS 17-nin tətbiqinin təsirini qiymətləndirməyə davam edir və bu, həmçinin tənzimləyici tərəfindən qərarlaşdırılan tətbiq olunma tarixindən asılı olacaq.

Ölçmə modelləri

MHBS 17, icra bloku yanaşması kimi də tanınan ümumi ölçmə modelini təqdim edir ki, bu da icra pul vəsaitlərinin hərəkəti və müqavilə üzrə xidmət marjasından ibarətdir. İcra pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinin təxminlərini, diskontlaşdırmanı və qeyri-maliyyə riski üçün açıq-aşkar risk korreksiyasını özündə əks etdirən sığortalılar qarşısında müəssisənin hüquq və öhdəliklərinin riskə uyğunlaşdırılmış diskontlaşdırılmış dəyərini

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

əks etdirir. Müqavilə üzrə xidmət marjası müəssisənin əhatə müddəti ərzində xidmətlər göstərdiyi zaman tanıyacağı qüvvədə olan müqavilələrdən əldə edilməmiş mənfəəti əks etdirir. Müqavilə üzrə xidmət marjası təmin edilən faydaların kəmiyyətini əks etdirən əhatə vahidlərinin nümunəsi əsasında əldə edilir. Ümumi ölçmə modeli əsasında ölçülən müqavilələr üçün MHBS 17-nin aktuar modeləşdirməyə əhəmiyyətli təsir göstərəcəyi gözlənilir, çünki pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə daha ətraflı proqnozlar və fərziyyələrin müntəzəm yenilənməsi tələb olunacaq.

Mükafatın bölüşdürülməsi yanaşması müəyyən meyarlar, ya mükafatın bölüşdürülməsi yanaşması çərçivəsində qalan əhatəyə görə öhdəliyin ümumi ölçmə modelinə uyğun olandan əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənməsi gözlənilmədikdə, ya da müqavilələrin əhatə müddəti bir ildən az olduğu halda, yerinə yetirildikdə müəssisənin seçə biləcəyi sadələşdirilmiş yanaşmadır. Lakin, ümumi ölçmə modeli yaranmış iddialar üzrə öhdəliyin ölçülməsi üçün qüvvədə qalır, bununla belə bütün yaranmış iddialar diskontlaşdırmaya və riskə düzəlişlərə məruz qalır. Yaranmış iddialar üzrə öhdəliyin ölçülməsində istifadə olunan pul vəsaitlərinin hərəkəti müəyyən edərək, Qrup MHBS 4-ə uyğun olaraq hazırda qəbul edilmiş ehtiyat yanaşmasını ardıcıl olaraq davam etdirmək niyyətindədir. Sadələşdirmə qalan təminat üzrə öhdəliyin ölçülməsinə aiddir, bu öhdəlik icra pul vəsaitlərinin hərəkətinə və müqavilə üzrə xidmət marjasına bölünür, daha çox alınan mükafata əsaslanır. Bu baxımdan, mükafatların bölüşdürülməsi yanaşması MHBS 4-ə uyğun ümumi sığorta müqavilələri üçün mövcud uçot tələbləri ilə oxşarlıqlara malikdir.

Qrup bütün sığorta və təkrarsığorta müqavilələrinə mükafatların bölüşdürülməsi yanaşmasını ("PAA") tətbiq etməyi planlaşdırır. Əhatə müddəti bir il və ya daha az olan müqavilə qrupları avtomatik olaraq PAA-ya uyğun gəlir. Əhatə müddəti bir ildən çox olan müqavilə qrupları üçün biz qiymətləndirmişik ki, PAA və ümumi model arasında qalan təminata görə öhdəliyin ölçülməsində əhəmiyyətli fərq yoxdur, buna görə də bunlar PAA üçün uyğundur.

Mükafatın bölüşdürülməsi yanaşmasını tətbiq edən və əhatə müddəti bir il və ya daha az olan müqavilə qrupları üçün 17 №-li MHBS hər hansı sığorta alışı xərcləri yarandıqda xərc kimi tanımaq seçimini təmin edir. Hazırda Şirkət sığorta alışı üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə kapitalaşdırır və əldə edilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə sisteməlik və rəşional əsaslarla verilmiş və ya verilməsi gözlənilən sığorta müqavilələri qruplarına bölüşdürmək niyyətindədir.

Ümumiləşdirmə səviyyəsi və ağır müqavilə itkiləri (zərər komponenti)

MHBS 17-yə əsasən, ölçülmə fərdi müqavilə səviyyəsində deyil, oxşar riskə məruz qalan və birlikdə idarə olunan müqavilələrdən ibarət portfeller əsasında nəzərə alınır. Bu portfeller illik kohortlarda bağlanmış müqavilələrə əsasən və onların gəlirliliyinə əsasən müəyyən ölçü qruplarına bölünür. Müqavilələrin ağır olub-olmadığını müəyyən etmək üçün standart müqavilələr qrupunun ölçülməsinə icazə verir. Sığorta müqavilələri üzrə hüquq və öhdəliklərdən yaranan bütün icra pul vəsaitlərinin hərəkəti təkrarsığortanın təsiri istisna olmaqla, ümumi əsasda nəzərə alınmalı və müəyyən edilməlidir.

Risk tənzimlənməsi

MHBS 17-yə əsasən sığorta müqaviləsi öhdəliklərinin ölçülməsinə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin məbləği və vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənliyi daşımaq üçün müəssisənin tələb etdiyi kompensasiyanı əks etdirmək üçün qeyri-maliyyə riski üzrə risk düzəlişləri daxil ediləcək. Sığorta müqavilələri üçün bu, ya qeyri-maliyyə riskindən irəli gələn bir sıra mümkün nəticələri olan öhdəliyin yerinə yetirilməsi, ya da sığorta müqavilələri ilə eyni gözlənilən diskontlaşdırılmış dəyərdə sabit pul vəsaitlərinin hərəkətinə yaradacaq öhdəliyin yerinə yetirilməsi arasında laqeyd qalması tələb edilən kompensasiyadır. Risk tənzimlənməsi gözlənilən gələcək ödənişlərin cari dəyərinin mərkəzi təxminində xarakterik qeyri-müəyyənliyi əks etdirən MHBS 4-ə uyğun olaraq risk marjası konsepsiyasını əvəz edir. Risk marjası kimi, risk tənzimlənməsi diversifikasiyanın faydasını ehtiva edir.

Standart risklərin tənzimlənməsinin qiymətləndirilməsi üçün üsullar nəzərdə tutmur, lakin təlimatlar təklif edir. İstifadə olunan texnika və seçilmiş metodologiya ilə bağlı müvafiq etimad səviyyəsi açıqlanmalıdır. Riskin tənzimlənməsinin və müvafiq etimad səviyyəsinin müəyyən edilməsi üçün metodologiyanın yekunlaşdırılması davam edir və əlavə təkmilləşdirmə və nəzərdən keçirilməlidir.

Uçot dərəcələri

MHBS 17 tələb edir ki, ya ümumi ölçü modeli əsasında ölçülən müqavilələr, ya da yaranmış iddialar üzrə qalan əhatə üzrə öhdəliyi ölçmək üçün istifadə edilən gözlənilən pul vəsaitləri hərəkəti təxminləri pulun vaxt dəyərini və maliyyə risklərini əks etdirmək üçün həmin pul vəsaitlərinin hərəkətinə diskontlaşdırılmalıdır. Bundan əlavə, standart əsas sığorta müqavilələrinin likvidlik xüsusiyyətlərini əks etdirmək üçün diskont dərəcəsini də tələb edir. Standart diskont dərəcəsini və ya qeyri-likvidlik mükafatını müəyyən etmək üçün metodologiya nəzərdə tutmur. Endirim dərəcəsini əldə etmək üçün "aşağıdan yuxarı" yanaşmasından istifadə ediləcək. Bu yanaşmaya əsasən, diskont dərəcəsi risksiz gəlir əldə etmək üçün istifadə edilən maliyyə aktivləri ilə müvafiq öhdəlik üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti ("likvidlik mükafatı" kimi tanınır) arasında likvidlik xüsusiyyətlərindəki fərqlərə uyğunlaşdırılmış risksiz gəlir kimi müəyyən edilir. Risksiz məzənnə, ölçülən məhsulla eyni valyutada ifadə edilmiş bazarda mövcud olan svop dərəcələrindən istifadə etməklə əldə edilmişdir. Svop dərəcələri mövcud olmadıqda, AAA kredit reytinginə malik yüksək likvidli suveren istiqrazlardan istifadə edilmişdir. Rəhbərlik öhdəliyin pul vəsaitlərinin hərəkətinin likvidlik xüsusiyyətlərini qiymətləndirmək üçün mülahizələrdən istifadə edir. Rəhbərlik hazırda diskont dərəcələri çərçivəsində qeyri-likvidliyi qiymətləndirir.

Hazırda likvidliyin uçot dərəcələri daxilində əks etdirilməsinin metodologiyası və təsiri müəyyən edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Təqdimat və açıqlama

MHBS 17 mövcud hesabat tələbləri ilə müqayisədə Qrupun maliyyə hesabatlarına təsir göstərərək həm mənfəət və zərər və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın təqdimatında, həm də daha ətraflı açıqlama tələblərində əsaslı dəyişikliklər edəcək.

Mənfəət haqqında hesabatda MHBS 17 sığorta gəliri və təkrar sığorta üzrə sığorta xidməti xərclərinin təqdim edilməsini tələb edəcəkdir. Qrup üçün sığorta gəliri ümumi qazanılmış mükafatı əvəz edir və sığorta xidməti xərcləri əsasən iddialar üzrə xərclər, təkrar sığorta ilə bağlı olmayan bərpalar, komissiya xərcləri və anderrayting xərclərinin birləşməsinə əks etdirir. Əlavə olaraq, pulun və ya maliyyə riskinin zaman dəyərinin təsiri və ya dəyişməsi səbəbindən dəyərdeki bütün dəyişikliklər artıq sığorta xidmətinin nəticəsinin bir hissəsini təşkil etməyəcək, lakin sığorta maliyyəsi gəlirləri və ya xərcləri kimi ayrıca tanınacaq. Saxlanılan təkrarsığorta müqavilələri üzrə gəlir və ya məsrəflər buraxılmış sığorta müqavilələri üzrə xərc və ya gəlirlərdən ayrıca təqdim edilməlidir.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda sığorta və təkrarsığorta müqavilələri üzrə hüquq və öhdəliklərdən yaranan bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti MHBS 17-yə uyğun olaraq nəzərə alınmalı olduğundan, maliyyə vəziyyəti haqqında mövcud hesabat maddələri artıq ayrıca təqdim edilməyəcək. Alternativ olaraq, standart bu əlaqəli qalıqların aktiv və ya öhdəlik mövqeyində olan sığorta və ya təkrarsığorta müqavilələri portfelleri üçün vahid satış maddələrində birləşdirilməsini tələb edir.

MHBS 17 təqdim edilməli olan əlavə açıqlamalar təqdim etmişdir. Qrupdan aşağıdakılar haqqında bölünmüş keyfiyyət və kəmiyyət məlumatı tələb olunacaq:

- MHBS 17 çərçivəsində verilmiş sığorta müqavilələri və təkrarsığorta müqavilələri üzrə maliyyə hesabatlarında tanınan məbləğlər;
- Standartın tətbiqi zamanı əhəmiyyətli mühakimələr və həmin mühakimələrdəki dəyişikliklər; və
- Standart çərçivəsində müqavilələrdən yaranan risklərin xarakteri və dərəcəsi.

Keçid

Keçid zamanı Şirkət bütün sığorta müqavilələrinə tam retrospektiv yanaşmanın tətbiqini gözləyir, bunun qeyri-mümkün olduğu hallar istisna olmaqla, bu halda ya dəyişdirilmiş retrospektiv və ya ədalətli dəyər yanaşması MHBS 17-yə uyğun tətbiq oluna bilər. Praktik baxımdan, Şirkət hazırda mükafatların bölüşdürülməsi yanaşmasından istifadə etməklə qiymətləndirilən müqavilələrə tam retrospektiv yanaşmanın tətbiqini gözləyir.

Qrup MHBS 17-nin buraxılışından bəri onun tətbiqi üçün müvafiq resurslar və səylər göstərmişdir. Standartın tətbiqi texnologiya, sistem və proseslərdə, xüsusən IT, maliyyə və aktuar sahələrində dəyişikliklər və təkmilləşdirmələri əhatə edir. MHBS 17-nin tələbləri mürəkkəbdir və Şirkətin yuxarıda qeyd olunan gözləntiləri standartın və şərtlərin inkişafının təsirini qiymətləndirməyə davam etdikcə dəyişilə bilər. Bununla belə, son nəticədə MHBS 17-nin Şirkətin biznesinin əsas iqtisadiyyatını və ya pul vəsaitlərinin hərəkətini dəyişdirməsi gözlənilmir, lakin mənfəətin yaranması profillərinə təsir etmək potensialına malikdir. Yuxarıda qeyd olunan keyfiyyət təsirləri ilə yanaşı, Şirkət 1 yanvar 2023-cü il tarixinə ilkin qalıqlar standartı uyğun olaraq tərtib olunmaqla, MHBS 17-nin tətbiqinin kəmiyyət təsirini qiymətləndirməyə davam edir.

Təsirin qiymətləndirilməsi – Həyatdan Qeyri Sığorta

Mükafatın bölüşdürülməsi yanaşması, qalan əhatə üçün öhdəliklərin ölçülməsi zamanı Şirkətin cari mühasibat uçotu qaydalarına bənzərsə də, qeyri-həyat müqavilələrin uçotunda aşağıdakı dəyişikliklər gözlənilir.

MHBS 4-dən dəyişikliklər	MHBS 17-yə keçid zamanı kapitala gözlənilən təsir
MHBS 17-yə uyğun olaraq, iddiaların yarandığı tarixdən bir il və ya daha az müddətdə baş verməsi gözlənilirdiyi hallar istisna olmaqla, Şirkət yaranmış iddialar üzrə öhdəlikləri qiymətləndirərkən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont edəcək. Şirkət hazırda belə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmir.	Artırmaq
17 №-li MHBS pul vəsaitlərinin hərəkətinin yerinə yetirilməsinə qeyri-maliyyə riski üçün risk düzəlişini daxil etməyi tələb edir. Hal-hazırda buna açıq şəkildə icazə verilmir.	Azaltmaq

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Qrupun BMHS 17-yə uyğun olaraq sığorta alışı zamanı məsrəflərə uyğun olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı uçot siyasəti, bu məbləğlərin ayrıca təxirə salınmış alış xərcləri kimi tanındığı cari təcrübədən fərqlidir.	Azaltmaq
---	----------

Qrup hələ də MHBS 17-nin ilkin tətbiqinin onun maliyyə hesabatlarına təxmini təsirini qiymətləndirir. Bu günə qədər aparılmış qiymətləndirmələrə əsasən, açılış kapitalının əsasən aşağıdakılara görə hərəkət etməsi gözlənilir:

- risk düzəlişlərinin təsiri.
- biznesdə ağır müqavilələrin uçotu.
- endirimin təsiri.
- təkrarsığorta üzrə bərpa edilə bilən qalıqlar üzrə icra edilməməsi riski.

Qrupun konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirlərin qiymətləndirilməsi davam edir. Baxmayaraq ki, iş bu konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının dərc olunduğu tarixə kifayət qədər inkişaf etmiş olsa da, keçid dövrünün təsirini etibarlı şəkildə qiymətləndirmək hələ mümkün deyil.

MHBS 9 Maliyyə alətləri

MHBS 9 “Maliyyə alətləri” standartı maliyyə aktivləri, maliyyə öhdəlikləri və bəzi qeyri-maliyyə bəndlərinin alqı-satqı müqavilələrinin tanınması və qiymətləndirilməsinə dair tələblər irəli sürür. Bu standart MUBS 39 “Maliyyə alətləri: tanıma və ölçmə” standartını əvəz edir.

Təsnifat – Maliyyə aktivləri

MHBS 9 maliyyə hesabatları üçün onların saxlandığı biznes modelini və pul vəsaitlərinin axın xüsusiyyətlərini özündə əks etdirən yeni təsnifat və qiymətləndirmə yanaşması təklif edir.

MHBS 9 maliyyə aktivlərini üç əsas kateqoriyaya təsnif edir: amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilən, digər məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyərdə qiymətləndirilən və mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərdə qiymətləndirilən aktivlər. Standart MUBS 39-un ödəmə tarixinə qədər saxlanılan, kreditlər və debitor borcları və satıla bilən aktiv kateqoriyalarını ləğv edir.

Maliyyə aktivləri aşağıdakı şərtlərə cavab verdikdə və mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyər kateqoriyasına təsnif edilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilir:

— aktiv məqsədi aktiv müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq üçün saxlamaq olan biznes modelində saxlanır; və

— aktiv üzrə müqavilə şərtləri müəyyən edilmiş tarixdə əsas məbləğ və faiz ödənişinin daxil olmasına səbəb olur.

Maliyyə aktivləri aşağıdakı şərtlərə cavab verdikdə və mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyər kateqoriyasına təsnif edilmədikdə digər məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyərdə qiymətləndirilir:

— aktiv məqsədi müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq və maliyyə aktivlərini satmaq olan biznes modelində saxlanır; və

— aktiv üzrə müqavilə şərtləri müəyyən edilmiş tarixdə əsas məbləğ və faiz ödənişinin daxil olmasına səbəb olur.

Satış üçün saxlanmayan kapital investisiyalarının ilkin tanınması zamanı Qrup investisiyanın ədalətli dəyərindəki dəyişiklikləri digər məcmu gəlirdə əks etdirməklə bağlı dəyişməz seçim edə bilər. Bu seçim hər investisiya üçün ayrıca edilir.

Amortizasiya olunmuş dəyər və ya digər məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyər kateqoriyasına təsnif edilməyən bütün maliyyə aktivləri mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərdə qiymətləndirilir. İlkin tanınma zamanı Qrup əks halda amortizasiya olunmuş dəyər və ya digər məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyər kateqoriyasının tələblərinə cavab verən maliyyə aktivlərini mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyər kateqoriyasına aid etmək haqqında dəyişməz seçim edə bilər. O şərtlə ki, bu seçim uçot xətlərini aradan qaldırsın və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltsın.

İlkin tanınma zamanı maliyyə aktivləri bu kateqoriyalardan birinə təsnif edilir.

MHBS 9-a əsasən standart çərçivəsində uçota alınan maliyyə aktivinin əsas alət olduğu müqavilələrdə törəmə alətlər ayrıca uçota alınmır. Təsnifat məqsədilə hibrid maliyyə aləti bütövlükdə qiymətləndirilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Biznes modelinin qiymətləndirilməsi

Qrup maliyyə aktivinin saxlandığı biznes modelinin məqsədini portfel səviyyəsində qiymətləndirəcək, belə ki, bu biznesin idarəetmə tərzini və rəhbərliyə təqdim olunan məlumatı daha yaxşı əks etdirir. Nəzərdən keçiriləcək məlumatlara daxildir:

- portfel üçün qeyd edilən siyasət və məqsədlər və bu siyasətlərin praktikada tətbiqi. Bura rəhbərliyin strategiyasının müqavilə üzrə faiz gəlirlərinin qazanılmasına, müəyyən faiz dərəcəsi profilini qorumağa, maliyyə aktivinin müddətinin əlaqədar öhdəliklərin müddətinə və ya gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə uyğunlaşmasına və ya aktivlərin satılması yolu ilə pul vəsaitlərinin əldə olunmasına köklənib-köklənmədiyi daxildir;
- portfel üzrə fəaliyyət nəticəsi necə qiymətləndirilir və Qrupun rəhbərliyinə necə məruzə edilir;
- biznes modelinin fəaliyyət nəticələrinə (və bu biznes modelində saxlanılan maliyyə aktivlərinə) təsir göstərən risklər və bu risklər necə idarə edilir;
- biznes rəhbərlərinə necə ödəniş edilir – yeni ödənilən məbləğ idarə edilən aktivlərin ədalətli dəyərinə və ya müqavilə üzrə toplanan pul vəsaitlərinə əsaslanırmı; və
- əvvəlki dövrlərdə maliyyə aktivlərinin satış tezliyi, həcmi və müddəti, bu satışların səbəbi və gələcək satış fəaliyyəti ilə bağlı gözləntilər.

Satış üçün saxlanılan və ya idarə olunan və fəaliyyət nəticəsi ədalətli dəyər əsasında ölçülən maliyyə aktivləri mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərdə qiymətləndirilir, belə ki, onlar nə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanması, nə də eyni zamanda həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanması, həm də maliyyə aktivlərinin satılması üçün saxlanılır.

Maliyyə aktivləri – Müqavilə üzrə pul axınlarının sırf əsas borc məbləği və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığının qiymətləndirilməsi

Bu qiymətləndirmə məqsədləri üçün “əsas” dedikdə ilkin tanınma zamanı maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri başa düşülür. “Faiz” dedikdə, pulun zaman dəyəri və müəyyən zaman dövründə ödənilməli əsas məbləğlə əlaqədar kredit riski və sair əsas kredit riskləri və xərcləri (məs., likvidlik riski və inzibati xərclər), eləcə də mənfəət marjası üçün ödəniş nəzərdə tutulur.

Müqavilə üzrə pul axınlarının sırf əsas borc məbləği və faiz ödənişləri olub-olmamasının qiymətləndirilməsində Qrup alətin müqavilə şərtlərini nəzərə alır. Bu qiymətləndirmə maliyyə aktivində həmin aktivin bu şərtə əməl etməməsi ilə nəticələnən, müqavilə üzrə pul axınlarının müddəti və ya məbləğini dəyişə bilən müqavilə şərtinin olub-olmamasını əhatə edir. Qiymətləndirmə zamanı Qrup aşağıdakıları nəzərə alır:

- pul vəsaitlərinin məbləğ və ya müddətini dəyişə bilən şərti hadisələr;
- leverec xüsusiyyətləri;
- vaxtından əvvəl ödəniş və vaxtın uzadılması xüsusiyyətləri;
- Qrupun müvafiq aktivlərdən gələn pul vəsaitlərinə iddiasını məhdudlaşdıracaq şərtlər (məs., reqres hüququnun olmaması); və
- pulun zaman dəyərini dəyişən funksiyalar, məs., faiz dərəcəsinin dövrü yenilənməsi.

Standartın təsirinin qiymətləndirilməsi

MHBS 4-ə əsasən MHBS 9-dan müvəqqəti azadolma seçimi edən sığortaçılarından tələb olunan əlavə açıqlamaların hazırlanması məqsədilə Qrup sırf əsas borc və faiz ödənişi meyarına uyğun qiymətləndirməni yekunlaşdırdı. Qiymətləndirmənin nəticələrinə əsasən mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərdə qiymətləndirilən bütün borc maliyyə aktivləri bu meyara uyğun gəlir. Qrup maliyyə aktivlərinin idarə edildiyi biznes modelinin qiymətləndirməsini bitirməmişdir. İlkin qiymətləndirməyə əsasən, Qrup yeni təsnifatın konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməyəcəyini hesab edir.

Dəyersizləşmə - Maliyyə aktivləri və müqavilə aktivləri

MHBS 9 MUBS 39-un “çəkilməmiş zərər” modelini proqnoz əsaslı “gözlənilən kredit zərəri” modeli ilə əvəz edir. Bu iqtisadi amillərdə ehtimal prinsipi əsasında müəyyən ediləcək dəyişikliklərin gözlənilən kredit zərərlərinə təsiri barədə əhəmiyyətli mühakimə yürütməyi tələb edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Yeni dəyərsizləşmə modeli, kapital alətlərinə investisiyalar istisna olmaqla, amortizasiya olunmuş dəyərde və ya digər məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyərde qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinə və müqavilə aktivlərinə tətbiq ediləcək. MHBS 9-un dəyərsizləşmə tələbləri sığorta əməliyyatları üzrə debitor borclarına şamil olunmur.

MHBS 9-a əsasən zərər üzrə ehtiyat aşağıdakı iki qaydadan birinə əsasən ölçüləcək:

- *12 aylıq gözlənilən kredit zərərləri.* Hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində baş verə biləcək defolt nəticəsində gözlənilən kredit zərərləridir; və
- *Bütün müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri.* Maliyyə alətinin gözlənilən müddəti ərzində baş verə biləcək bütün mümkün defolt hadisələri nəticəsində gözlənilən kredit zərərləridir.

Bütün müddət üçün gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi maliyyə aktivinin kredit riski ilkin tanınmadan sonra hesabat tarixində əhəmiyyətli dərəcədə artdıqda, 12 aylıq gözlənilən kredit zərəri qiymətləndirməsi isə belə artım olmadıqda tətbiq olunur. Hesabat tarixində aktivin kredit riski aşağı olduqda müəssisə həmin maliyyə aktivinin kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmadığı qənaətinə gəlir. Əhəmiyyətli maliyyələşmə komponenti olmayan ticari debitor borclarına və müqavilə aktivlərinə hər zaman bütün müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri hesablanır.

MHBS 9-un dəyərsizləşmə üzrə tələbləri kompleks şəkildədir və xüsusilə aşağıda sadalanan hallarda rəhbərliyin mühakimələr, ehtimallar və fərziyyələr irəli sürməsinə tələb edir:

— Alətin ilkin tanınmasından sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasının qiymətləndirilməsi; və

— Gözlənilən kredit zərərlərinin ölçülməsində proqnoz məlumatın nəzərə alınması.

Təsirin qiymətləndirilməsi

Qrup MHBS 9 dəyərsizləşmə modeli çərçivəsində aktivlərin dəyərsizləşmə zərərlərinin artacağını və daha volatil olacağını hesab edir. Qrup gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi metodologiyasını yekunlaşdırmayıb.

Təsnifat – Maliyyə öhdəlikləri

MHBS 9 maliyyə öhdəliklərinin təsnifatında MUBS 39-un mövcud tələblərini əsasən saxlayır.

Bununla belə, MUBS 39-a əsasən mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyər kateqoriyasına aid öhdəliklərin ədalətli dəyərində bütün dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə tanınırdısa, MHBS 9-a əsasən bu ədalətli dəyər dəyişmələri əsasən aşağıdakı kimi təqdim edilir:

- öhdəliyin kredit riskinə aid ədalətli dəyər dəyişikliyi digər məcmu gəlirdə təqdim olunur; və
- ədalətli dəyərde dəyişikliyin qalan miqdarı mənfəət və ya zərərdə təqdim olunur.

Qrup heç bir maliyyə öhdəliyini mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərde təyin etməmişdir və hazırda bunu etmək niyyəti yoxdur. Qrupun qiymətləndirməsi MHBS 9-un ilkin tətbiq edildiyi tarixdə maliyyə öhdəliklərinin təsnifatına əhəmiyyətli təsir aşkar etməmişdir.

Açıqlamalar

MHBS 9 xüsusilə kredit riski və gözlənilən kredit zərərləri barədə yeni geniş açıqlamalar tələb edəcək. Qrupun qiymətləndirməsinə cari proseslərdə məlumat boşluqlarının aşkar edilməsi üçün təhlil də daxildir. Qrup sistem və nəzarət vasitələrinə dəyişikliklər həyata keçirir və hesab edir ki, bu tələb olunan məlumatı əldə etmək üçün zəruridir.

Keçid

MHBS 9-un qəbul edilməsi ilə bağlı uçot siyasətindəki dəyişikliklər, aşağıdakılar istisna olmaqla, ümumən retrospektiv qaydada tətbiq ediləcək.

- Qrup təsnifat və qiymətləndirmədə (o cümlədən dəyərsizləşmədə) dəyişikliklərlə bağlı ötən dövrlərin müqayisəli məlumatına düzəliş etməmək hüququndan yararlanacaq. Maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin balans dəyərində MHBS 9-un qəbul edilməsi nəticəsində yaranan fərqlər ümumən 1 yanvar 2023-cü il tarixinə bölüşdürülməmiş mənfəətdə və ehtiyatlarda tanınacaq.
- İlkin tanınma zamanı mövcud fakt və şəraitə əsasən aşağıdakı qiymətləndirmələr həyata keçirilməlidir.
 - Maliyyə aktivinin saxlandığı biznes modeli müəyyən edilməlidir.
 - Bəzi maliyyə aktivlərinin mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərde qiymətləndirilməsi və əvvəlki belə qiymətləndirmələrin ləğvi.
 - Kapital alətlərində satış üçün saxlanılmayan bəzi investisiyaların digər məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyərde qiymətləndirilməsi.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Bir əməliyyatdan yaranan aktiv və öhdəliklərlə bağlı təxirə salınmış vergi (MUBS 12-yə düzəlişlər)

Düzəlişlər ilkin tanınmadan azadolmanın əhatə dairəsini azaldaraq bərabər və əvəzləşdirici müvəqqəti fərqlərə təkan verən əməliyyatları – yeni icarələr və istismardan çıxarma öhdəliklərini istisna edir. Düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üzrə tətbiq edilir. İcarələr və istismardan çıxarma öhdəlikləri ilə bağlı təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri təqdim olunan ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlindən etibarən tanınmalı və hər hansı məcmu təsir həmin tarixdə bölüşdürülməmiş mənfəətə və ya kapitalın digər komponentlərinə düzəliş kimi tanınmalıdır. Bütün digər əməliyyatlara gəldikdə isə, düzəlişlər təqdim olunan ən erkən dövrün başlanmasından sonra baş vermiş əməliyyatlara şamil olunur.

Digər standartlar

Aşağıdakı təkmilləşdirilmiş standartların Qrupun konsolidə edilmiş maliyyə hesabatına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir:

- 30 iyun 2021-ci ildən sonra COVID-19 ilə bağlı icarə güzəştləri (MHBS 16-ya düzəlişlər).
- MHBS standartlarına illik təkmilləşmələr 2018–2020.
- Torpaq, tikili və avadanlıqlar: Təyinatı üzrə istifadədən əvvəlki daxilolmalar (MUBS 16-ya düzəlişlər).
- Konseptual əsaslara istinad (MHBS 3-ə düzəlişlər).
- Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifatı (MUBS 1-ə düzəlişlər).
- Uçot siyasətlərinin açıqlanması (MUBS 1-ə düzəlişlər və MHBS Praktik tövsiyələr 2).
- Uçot qiymətləndirmələrinin izahı (MUBS 8-ə düzəlişlər).

4. Əhəmiyyətli uçot mühakimələri, ehtimalları və fərziyyələri

Hesabat tarixində gələcək maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəliş riski yaradan qiymətləndirməyə dair qeyri-müəyyənliyin mənbələri ilə bağlı əsas fərziyyələr aşağıda müzakirə edilir: Faktiki nəticələr əhəmiyyətli dərəcədə fərqli ola bilər.

Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər

Həm hesabat tarixində bildirilmiş sığorta hadisələri üzrə tələblərin gözlənilən yekun dəyəri, həm də hesabat tarixində baş vermiş, lakin bildirilməmiş (BVLB) sığorta hadisələri üzrə tələblərin gözlənilən yekun dəyəri barədə ehtimallar edilməlidir. Sığorta hadisələri üzrə tələblərin yekun dəyərinin dəqiqliklə müəyyən edilməsi əhəmiyyətli vaxt tələb edə bilər və bəzi şəhadətnamə növləri üçün BVLB sığorta hadisələri üzrə tələblər maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatda öhdəliklərin əsas hissəsini formalaşdırır.

Tənzimlənməmiş sığorta hadisələri üzrə tələblərin yekun dəyəri standart aktuar proqnozlaşdırılma mexanizmlərindən, məsələn "Chain Ladder", "Bornhuetter-Ferguson" və Müstəqil artım metodları kimi metodlardan istifadə olunmaqla ehtimal edilir.

Bu mexanizmlərin əsaslandığı başlıca fərziyyə ondan ibarətdir ki, Qrupun keçmiş sığorta hadisələri üzrə tələblərlə bağlı təcrübəsi gələcək sığorta hadisələri üzrə tələbləri və beləliklə də yekun sığorta hadisələri üzrə xərcləri proqnozlaşdırmaq üçün istifadə edilə bilər. Beləliklə, bu metodlar ödənilmiş və baş vermiş zərərlərin, tələblər üzrə orta zərərlərin məbləğinin və sayının işlənməsini əvvəlki illərdə müşahidə olunan təcrübə və gözlənilən zərər əmsalları əsasında ekstrapolyasiya edir. Keçmiş dövrlərdəki sığorta hadisələri üzrə tələblərin analizi adətən hadisə illəri üzrə aparılır, lakin əhəmiyyətli biznes sahələri, eləcə də tələb növləri üzrə də əlavə təhlil aparıla bilər. Sığorta hadisələri üzrə iri tələblər adətən fərdi şəkildə, ya zərər qiymətləndiricisinin qiymətləndirmələrinin nominal dəyərində ehtiyata yazılmaqla, ya da gələcək inkişafı əks etdirmək məqsədilə fərdi olaraq proqnozlaşdırılmaqla nəzərdən keçirilir. Əksər hallarda, sığorta hadisələri üzrə tələblərin inflyasiyasının və ya zərər əmsallarının gələcək dərəcələri ilə bağlı dəqiq fərziyyələr işlədilmir.

Bunun əvəzində proqnoz əsaslandığı tarixi ödənişlər üzrə təcrübə ilə bağlı məlumatlarda nəzərdə tutulan fərziyyələr işlədilir. Bütün müvafiq qeyri-müəyyənlikləri nəzərə almaqla mümkün nəticələr sırasından daha çox ehtimal edilən nəticəni təqdim edən sığorta hadisələri xərclərinin qiymətləndirilmiş yekun dəyərini əldə etmək məqsədilə, əlavə kəmiyyət mühakiməsi keçmiş meyllərin gələcəkdə nə dərəcədə tətbiq edilə biləcəyini qiymətləndirmək üçün (məsələn bir dəfə baş verən hadisələri, ictimaiyyətin ödənişlərin tələb edilməsinə münasibəti, iqtisadi şəraitlər, sığorta hadisələri ödənişlərinin inflyasiyası səviyyələri, məhkəmə qərarları və qanunvericilik kimi

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

xarici və ya bazar amillərində dəyişiklikləri, eləcə də portfel qarışıqlığı, siyasi xüsusiyyətlər və sığorta hadisələrinin tənzimlənməsi prosedurları kimi daxili amilləri əks etdirmək üçün) istifadə edilir.

Sığorta hadisəsinin bildirilməsi və yekun həlli arasında vəziyyət dəyişə bilər, bu isə müəyyən edilmiş ehtiyatlarda dəyişikliklərə gətirib çıxara bilər. Qanunda dəyişiklik, məhkəmə işlərinin nəticələri, tibbi xərclər, eləcə də təmir materialları xərcləri və əmək haqları dərəcələrində dəyişikliklər yekun hesablama xərclərinə əhəmiyyətli təsir göstərə bilər.

Müvafiq olaraq, Qrup müntəzəm əsasla sığorta hadisələrini və ehtiyatları təhlil edir və təkrar qiymətləndirir. Zərərlərin ödənilməsi üçün məbləğlər ilkin olaraq müəyyən olunmuş ehtiyatların səviyyəsindən əhəmiyyətli fərqlənə bilər.

Oxşar mühakimələr, ehtimallar və fərziyyələr qazanılmamış sığorta haqqı üzrə ehtiyatların münasibliyini qiymətləndirmək üçün istifadə edilir. Həmçinin, müqavilə əsasında təqdim edilən sığorta xidmətləri sxemi üzrə qazanılmamış sığorta haqqının vaxtın proporsional bölüşdürülməsindən fərqli amortizasiyasının tələb edilib-edilmədiyini müəyyən etmək üçün də mühakimələrin işlədilməsi də tələb olunur.

Qrupun fəaliyyətinin əsasən sığorta ilə bağlı olmasının qiymətləndirilməsi

Fəaliyyəti əsasən sığorta ilə bağlı olan müəssisələr MHBS 9-dan müvəqqəti azad ola bilər. Bu meyarla uyğunluq hesabat verən müəssisə səviyyəsində yoxlanılır, ona görə də, hesab verən müəssisə səviyyəsində tətbiq edilir. Başqa sözlə, bu meyar hesabat verən müəssisənin malik olduğu bütün maliyyə aktivlərinə və maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edilir.

Qrup MHBS 9-dan müvəqqəti azadolma seçimi etmişdir, belə ki:

- buna qədər Qrup MHBS 9-un heç bir variantını tətbiq etməmişdir; və
- 1 aprel 2016-cı il tarixindən əvvəl başlayan illik hesabat tarixində, yəni 31 dekabr 2015-ci il tarixində Qrupun fəaliyyəti əsasən sığorta ilə bağlı olmuşdur.

MHBS 4-ə əsasən sığortaçının fəaliyyəti yalnız aşağıdakı hallarda əsasən sığorta ilə bağlıdır:

(a) sığorta müqaviləsinin komponentlərindən ayrılıqda uçota alınan asılı törəmə alətləri daxil olan və MHBS 4 çərçivəsində olan müqavilələrdən yaranan öhdəliklərin balans dəyəri, onun ümumilikdə bütün öhdəliklərinin balans dəyərilə müqayisədə əhəmiyyətli olsun; və

b) onun sığorta ilə bağlı öhdəliklərinin ümumi balans dəyərinin, bütün öhdəliklərin balans dəyərinə olan faiz nisbəti aşağıdakı kimi olsun:

(i) 90 faizdən yuxarı; və ya

(ii) sığortaçı sığorta ilə bağlı olmayan fəaliyyətlə əhəmiyyətli dərəcədə məşğul olmamaq şərti ilə, 90 faizdən aşağı və ya ona bərabər, lakin, 80 faizdən yuxarı.

MHBS 4-ə əsasən sığorta ilə bağlı öhdəliklərə aşağıdakılar aiddir:

(a) MHBS 4 əhatəsində olan müqavilələrdən yaranan öhdəliklər; və

(b) MUBS 39 tətbiq etməklə, mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərlə qiymətləndirilmiş investisiya müqavilələri üzrə törəmə olmayan öhdəliklər (sığortaçının qazanc və zərərlərin təqdimatı üçün MHBS 9-u tətbiq etdiyi, mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərlə göstərilən öhdəliklər daxil olmaqla); və

(c) sığortaçının yaratdığı və ya (a) və (b) bəndlərindəki müqavilələrin şərtlərinin icrasından yaranan öhdəliklər. Belə öhdəliklərə həmin müqavilələrdən və onların təminatı olan aktivlərdən yaranan riskləri azaltmaq üçün istifadə olunan törəmə alətləri, həmin müqavilələrdən yaranan öhdəliklər üzrə vergiyə cəlb edilən müvəqqəti fərqlər üçün təxirə salınmış vergi öhdəliyi kimi, müvafiq vergi öhdəlikləri və sığortaçının normativ kapitalına daxil olan buraxılmış borc alətləri, əmək haqqı öhdəlikləri və sığorta fəaliyyəti işçilərinə ödənilməli digər müavinətlər aiddir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun MHBS 4 çərçivəsində olan müqavilələrdən yaranan öhdəliklərinin balans dəyəri 14,612 manat olmaqla Qrupun cəmi öhdəliklərinin balans dəyərinin 98%-ni təşkil etmişdir. Qrup bu məbləğin bütün öhdəliklərinin cəmi balans dəyəri ilə müqayisədə əhəmiyyətli olduğunu hesab edir, belə ki, sığorta əməliyyatları Qrupun əsas fəaliyyətini təşkil edir.

Aparılmış qiymətləndirməyə əsasən Qrup 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun fəaliyyətinin əsasən sığorta ilə bağlı olduğu qənaətinə gəlmişdir. 31 dekabr 2015-ci ildən sonra Qrupun əməliyyatlarında əhəmiyyətli dəyişiklik olmadığı üçün Qrup sonrakı illik hesabat tarixlərində fəaliyyətinin əsasən sığorta ilə bağlı olmasını təkrar qiymətləndirməmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

	31 Dekabr 2022	31 Dekabr 2021
Yolda olan pul vəsaitləri	50	-
Bankda olan pul vəsaitləri	2,473	6,793
Cəmi	2,523	6,793

Konsolidə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat üçün pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri yuxarıda göstərilənlərlə eynidir.

6. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
Müddətli depozitlər	11,445	6,868
Digər	3,037	3,037
Kredit təşkilatlarından alınacaq cəmi məbləğlər, ümumi	14,482	9,905
Çıxılın: dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(3,037)	(3,037)
Kredit təşkilatlarından alınacaq cəmi məbləğlər, xalis	11,445	6,868

31 dekabr 2022-ci il tarixinə 9,969 manat və ya cəmi müddətli depozit qalıqlarının 87%-i (31 dekabr 2021: AZN 6,163 manat və ya 90%) 1 (31 dekabr 2021: 1) rezident bankda yerləşdirilmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə müddətli depozitlər üzrə illik 5,0%-9,5% (31 dekabr 2021: illik 5,0%-9,5%) dərəcə ilə faiz hesablanırdı və müddətləri 2023-cü ilin may ayından 2025-ci ilin mart ayınadək (31 dekabr 2021: 2022-ci ilin oktyabr ayından – 2024-cü ilin dekabr ayınadək) idi.

Kredit təşkilatlarından alınacaq digər məbləğlərə 18 yanvar 2016-cı il tarixində lisenziyası Azərbaycan Mərkəzi Bankı tərəfindən geri götürülmüş "Bank of Azərbaycan" ASC-də qalıqlardan ibarətdir. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 3,037 manat (31 dekabr 2021: 3,037 manat) məbləğində dəyərsizləşmə ehtiyatı tanınmışdır.

Qrupun kredit təşkilatlarından alınacaq vaxtı keçməmiş və ya dəyərsizləşməmiş məbləğləri idarəetmə və kredit keyfiyyətini qiymətləndirmə tərzii pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit riski haqqında 24-cü qeyddə açıqlanır.

7. Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları

	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
Satıla bilən borc qiymətli kağızlarına investisiya		
Satıla bilən borc qiymətli kağızlarına cəmi investisiya	14,590	18,861
Satıla bilən pay qiymətli kağızlarına investisiya		
Aqrar Sığorta Müştərek Sığorta Şirkəti ASC, 14.3% pay	313	313
Satıla bilən pay qiymətli kağızlarına cəmi investisiya	313	313
Satıla bilən qiymətli kağızlara cəmi investisiya	14,903	19,174

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə investisiya qiymətli kağızları müddəti 2024-cü ilin aprel – 2048-ci ilin yanvar aylarında (31 dekabr 2021: 2022-cü ilin oktyabr – 2028-cü ilin avqust aylarında) tamamlanan illik 4.5%-10% (31 dekabr 2021: 5%-9%) faiz dərəcəsi ilə cəmi 14,590 manat (31 dekabr 2021: 18,861 manat) məbləğində satıla bilən borc qiymətli kağızlardan (31 dekabr 2021: satıla bilən qiymətli kağızlar) və "Aqrar Sığorta Müştərek Sığorta Şirkəti" ASC-də 14.3% payla (31 dekabr 2021: 14.3%) birlikdə satıla bilən pay qiymətli kağızlarından ibarətdir. "Aqrar Sığorta Müştərek Sığorta Şirkəti" ASC 31 avqust 2020-ci ildə ölkədə qeyri-həyat sığortası sahəsində fəaliyyət göstərən 7 şirkət tərəfindən təsis edilmişdir. Hər bir təsisçi sığorta şirkətinin payı 313 min manat məbləğində təsbit edilir. Rəhbərlik il sonunda ədalətli dəyərin balans dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənəcəyi ehtimalının az olduğunu hesab edir. Birjada satılmayan səhmlərin ədalətli dəyərinin etibarlı ölçülə bilməməsi səbəbindən həmin səhmlərə investisiyalar ilkin dəyərlə göstərilir.

8. Ödəmə tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları

	31 Dekabr 2022	31 Dekabr 2021
Ödəmə tarixinə qədər saxlanılan borc qiymətli kağızlarına investisiya		
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqrazları	12,681	-
Partner Finance Şirkəti	1,628	-
Cəmi ödəmə tarixinə qədər saxlanılan borc qiymətli kağızlarına investisiya	14,309	-

31 dekabr 2022-ci il tarixinə ödəmə tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları 2023-cü ilin oktyabr - 2028-ci il oktyabr ayları ərzində ödəmə müddəti və illik faiz dərəcəsi 4,5%-10% olan 14,309 AZN (31 dekabr 2021: sıfır) ödəmə tarixinə qədər saxlanılan borc qiymətli kağızlarından ibarətdir.

9. Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları

Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
Sığortalılardan alınacaq məbləğlər	1,825	3,106
Təkrarsığortaçılarından alınacaq məbləğlər	63	7
Alacaqlar üçün tanınmış ehtiyatlar	(165)	-
Sığorta əməliyyatları üzrə cəmi debitor borcları	1,723	3,113

31 dekabr 2022-ci il tarixinə 1,109 manat və ya sığorta əməliyyatları üzrə ümumi debitor borcunun 91%-i (31 dekabr 2021: 2,642 manat və ya 85%) 10 (31 dekabr 2021: 10) sığortalıdan alınmalıdır.

Aşağıdakı cədvəl debitor borcları üzrə ehtiyatın açılışından yekun qalığına qədər olan müqayisələri göstərir.

	31 Dekabr 2022	31 Dekabr 2021
Açılış balans	-	-
İl ərzində artım	165	-
Cəmi ehtiyatlar	165	-

Qrupun sığorta əməliyyatları üzrə vaxtı keçməmiş və ya dəyərsizləşməmiş debitor borclarını idarəetmə və kredit keyfiyyətini qiymətləndirmə tərzində sığorta əməliyyatları üzrə debitor borclarının kredit riski haqqında 24-cü qeyddə açıqlanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərdə hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Nəqliyyat vasitələri	Mebel və qurğular	Kompüter- lər və ofis avadanlığı	Digər	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
İlkin dəyər						
1 yanvar 2021-ci il	615	126	76	149	411	1,377
Əlavələr	302	44	77	-	212	635
Silinmə	(95)	(18)	-	-	-	(113)
31 dekabr 2021-ci il	<u>822</u>	<u>152</u>	<u>153</u>	<u>149</u>	<u>623</u>	<u>1,899</u>
Əlavələr	-	10	35	-	-	45
Təsnifat	55	(34)	(8)	(14)	1	-
Silinmə	(16)	-	-	-	-	(16)
31 dekabr 2022-ci il	<u>861</u>	<u>128</u>	<u>180</u>	<u>135</u>	<u>624</u>	<u>1,928</u>
Yığılmış köhnəlmə və amortizasiya						
1 yanvar 2021-ci il	(544)	(111)	(58)	(131)	(81)	(925)
İl üzrə xərc (21-ci qeyd)	(83)	(12)	(16)	(10)	(18)	(139)
Silinmə	85	16	-	-	-	101
31 dekabr 2021-ci il	<u>(542)</u>	<u>(107)</u>	<u>(74)</u>	<u>(141)</u>	<u>(99)</u>	<u>(963)</u>
İl üzrə xərc (21-ci qeyd)	(107)	(13)	(27)	(10)	(19)	(176)
Təsnifat	(81)	43	3	35	-	-
Silinmə	15	-	-	-	-	15
31 dekabr 2022-ci il	<u>(715)</u>	<u>(77)</u>	<u>(98)</u>	<u>(116)</u>	<u>(118)</u>	<u>(1,124)</u>
Balans dəyəri						
31 dekabr 2020-ci il	<u>280</u>	<u>45</u>	<u>79</u>	<u>8</u>	<u>524</u>	<u>936</u>
31 dekabr 2021-ci il	<u>146</u>	<u>51</u>	<u>82</u>	<u>19</u>	<u>506</u>	<u>804</u>

31 dekabr 2022-ci il tarixində qeyri-maddi aktivlərə 400 min manat və 55 min manat məbləğində müvafiq olaraq Bürodə üzlük haqqı və sığorta (o cümlədən həyat sığortası) və təkrarsığorta lisenziyaları üçün ödənilən haqq daxildir (31 dekabr 2021: 400 min manat və 55 min manat). Həmin aktivlərdən Qrup üçün xalis pul vəsaitlərinin yaranması müddətinə əvvəlcədən müəyyən vaxt həddi qoyulmadığına görə, rəhbərlik həmin aktivlərin istifadə müddətinin qeyri-müəyyən olmasını müəyyən etmişdir. 31 dekabr 2022-ci və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə rəhbərlik həmin aktivlər üzrə dəyərsizləşmə aşkar etməmişdir.

11. Digər aktivlər

	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
İcbari Sığorta Bürosunda depozitlər	500	500
İşçilərə verilmiş kreditlər	3	36
Digər	24	36
Cəmi digər maliyyə aktivləri	<u>527</u>	<u>536</u>
Təxirə salınmış xərclər	38	102
DSMF və vergi orqanlarına avans ödənişlər	35	82
Digər vergi aktivləri	-	168
Digər	78	12
Cəmi digər qeyri-maliyyə aktivləri	<u>151</u>	<u>364</u>
Cəmi digər aktivlər	<u>678</u>	<u>900</u>

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Azərbaycan Respublikasının "İcbari Sığorta haqqında" Qanununa (N165-IVQ, 24 iyun 2011-ci il) uyğun olaraq icbari sığortanın hər hansı bir növünü təqdim etmək və istifadə etmək icazəsini almaq niyyətində olan sığorta şirkəti Büronun üzvü olmalı və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinin 14 oktyabr 2011-ci il tarixli NQ-11 sayılı Qərarı əsasında icbari sığortanın müvafiq növü üçün müəyyən edilmiş məbləğdə sığorta depoziti qoymalıdır. Müvafiq olaraq, 2012-ci ilin mart ayında Qrup daşınmaz əmlakın icbari sığortası, daşınmaz əmlakın istismarı ilə bağlı mülki məsuliyyətin icbari sığortası və avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortasını həyata keçirtmək üçün təminat depozitləri kimi 400 manat ödəmişdir. 2021-ci ilin mart ayı ərzində icbari həyat sığortasını təmin etmək üçün 100 AZN məbləğində təminat depoziti ödənilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının "İcbari Sığorta haqqında" Qanununa uyğun olaraq təminat depozitləri Qrup ödəmə qabiliyyətini itirdikdə, öhdəliyi olan üçüncü tərəf naməlum olanda və s. hallarda, sığortalılara ödənişlər aparmaq üçün istifadə edilməlidir. Qrupun Büroda üzvlüyü başa çatdıqdan sonra qalıq Qrupa qaytarılmalıdır.

12. Təkrarsığorta aktivləri və sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər

Təkrarsığorta aktivləri və sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2022		31 dekabr 2021	
	<i>Sığorta müqavilələr üzrə öhdəliklər</i>	<i>Öhdəliklərdə təkrarsığortanın payı</i>	<i>Sığorta müqavilələr üzrə öhdəliklər</i>	<i>Öhdəliklərdə təkrarsığortanın payı</i>
Bildirilmiş, lakin tənzimlənməmiş sığorta hadisələri ehtiyatı	1454	(158)	147	(312)
Baş vermiş, lakin bildirilməmiş sığorta hadisələri ehtiyatı	18	(2)	9	(27)
Tənzimlənməmiş sığorta hadisələri	1622	(188)	166	(339)
Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatı	10865	(2039)	1342	(6,204)
Riyazi ehtiyat	91	-	1	-
Sığorta müqavilələri üzrə cəmi öhdəliklər / (Təkrarsığorta aktivləri)	13478	(2222)	1532	(6,543)

Tənzimlənməmiş sığorta hadisələri ehtiyatında hərəkətlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022		2021	
	<i>Tənzimlənməmiş sığorta hadisələri ehtiyatı</i>	<i>Tənzimlənməmiş sığorta hadisələri ehtiyatında təkrarsığorta payı</i>	<i>Tənzimlənməmiş sığorta hadisələri ehtiyatı</i>	<i>Tənzimlənməmiş sığorta hadisələri ehtiyatında təkrarsığorta payı</i>
1 yanvar	1,706	(339)	1,297	(337)
İl ərzində tənzimlənməmiş sığorta hadisələri	(7,285)	693	(5,322)	241
İl üzrə sığorta hadisələri üzrə xərc (19-ci qeyd)	7,201	(537)	5,731	(243)
31 dekabr	1,622	(183)	1,706	(339)

Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatında hərəkətlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022		2021	
	<i>Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatı</i>	<i>Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatında təkrarsığorta payı</i>	<i>Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatı</i>	<i>Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatında təkrarsığorta payı</i>
1 yanvar	13,492	(6,204)	15,889	(9,823)
İl ərzində qəbul edilmiş/ötürülmüş sığorta haqları (19-ci qeyd)	23,531	(4,448)	25,148	(9,307)
İl ərzində qazanılmış sığorta haqları	(26,158)	8,613	(27,545)	12,926
31 dekabr	10,865	(2,039)	13,492	(6,204)

31 dekabr 2022 və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə Qrup dəyərsizləşmiş təkrar sığorta aktivləri aşkar etməmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

13. Sığorta əməliyyatları üzrə kreditor borcları

Sığorta əməliyyatları üzrə kreditor borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
Təkrarsığorta əməliyyatları üzrə kreditor borcları	1,077	1,936
Agentlər və brokerlər qarşısında öhdəliklər	228	126
Sığorta hadisələrinin tənzimlənməsi üzrə kreditor borcları	-	114
Xitam verilmiş sığorta müqavilələri üzrə kreditor borcları	513	81
Digər	-	101
Sığorta əməliyyatları üzrə cəmi kreditor borcları	1,818	2,358

14. Təxirə salınmış xərc və gəlirlər

2022 və 2021-ci illər ərzində təxirə salınmış xərclərdə hərəkətlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2022	2021
1 yanvar	622	608
Akviziya xərcləri, təxirə salınmış	2,157	954
Mənfəət və ya zərərə aid edilmiş	(1,583)	(940)
31 dekabr	1,196	622

Akviziya xərcləri birbaşa sığorta və daxili təkrarsığorta üzrə komissiya xərclərini ehtiva edir.

2022 və 2021-ci illər ərzində təxirə salınmış gəlirlərdə hərəkətlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2022	2021
1 yanvar	(361)	(990)
Haqq və komissiya gəlirləri, təxirə salınmış	(141)	(293)
Mənfəət və ya zərərə aid edilmiş	453	922
31 dekabr	(49)	(361)

15. Vergi

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı kimidir:

	2022	2021
Cari mənfəət vergisi xərci	(1,044)	(1,018)
Təxirə salınmış mənfəət vergisi xərci/(faydası)	14	(58)
Mənfəət vergisi xərci	(1,030)	(1,076)

İl ərzində digər məcmu gəlirə aid edilmiş maddələrlə bağlı təxirə salınmış mənfəət vergisi aşağıdakı kimidir:

	2022	2021
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları üzrə xalis xərc	156	(14)
Digər məcmu gəlirə aid edilmiş mənfəət vergisi xərci	156	(14)

2022 və 2021-ci illər ərzində mənfəət vergisinin dərəcəsi 20% təşkil edir və vergi ödəyiciləri mənfəət vergisi bəyannamələrini təqdim etməlidirlər. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq, şirkətlər iqtisadi vergitutmanın qarşısını almaq üçün mənfəət vergisi məbləğini faiz gəliri üzrə ödənilmiş mənbədə tutulan vergilərin məbləği qədər azalda bilərlər. 2022 və 2021-ci illərdə faiz gəlirinə tətbiq edilən ödəmə mənbəyində vergi dərəcəsi 10% olmuşdur. Qrupun cari strukturu və Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi baxımından qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri digər müəssisələrin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz. Müvafiq olaraq, vergi zərəri yarandıqda belə vergilər hesablanmalıdır. Bu

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

səbəbdən təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb edilən eyni müəssisə və eyni vergi orqanına aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli qanunvericiliyə uyğun mənfəət vergisi dərəcəsindən fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə yerli qanunvericilik əsasında mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə tutuşdurulur:

	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət	4,495	5,038
Yerli qanunvericiliyə əsasən mənfəət vergisi dərəcəsi	20%	20%
Yerli qanunvericiliyə uyğun dərəcə ilə nəzəri mənfəət vergisi xərci	(899)	(1,008)
Mənfəətdən çıxılmayan xərclərin vergiyə təsiri	(145)	(10)
Təxirə salınmış vergi gəlirləri(xərcləri)	14	(58)
Mənfəət vergisi xərci	(1,030)	(1,076)

Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəliklərinin müvafiq illər üzrə 31 dekabr tarixinə vəziyyəti və hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq	Mənfəət və ya zərərdə tanınan məbləğ	Digər məcmu gəlirdə tanınan məbləğ	31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	Mənfəət və ya zərərdə tanınan məbləğ	Digər məcmu gəlirdə tanınan məbləğ	31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	607	-	-	607	-	-	607
Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	-	-	-	-	22	-	22
Sığorta əməliyyatları üzrə kreditör borcları	120	(7)	-	113	(85)	-	28
Təkrarsığorta aktivləri	6	72	-	78	(24)	-	54
Təxirə salınmış akvizisiya gəliri	198	(133)	-	65	(55)	-	10
Əmlak və avadanlıq	27	(9)	-	18	(43)	-	(25)
Digər aktivlər	2	-	-	2	(2)	-	-
İnvestisiya qiymətli kağızları	(64)	-	(14)	(78)	-	100	22
Qeyri-maddi aktivlər	(38)	(9)	-	(47)	39	-	(8)
Təxirə salınmış akvizisiya xərcləri	(121)	(3)	-	(124)	(115)	-	(239)
Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	(201)	33	-	(168)	319	-	151
Digər öhdəliklər	67	(2)	-	65	(42)	-	23
	603	(58)	(14)	531	14	100	645

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun 239 min manat məbləğində cari mənfəət vergisi öhdəliyi (31 dekabr 2021: 35 min manat cari mənfəət vergisi öhdəliyi) olmuşdur.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***16. Digər öhdəliklər**

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
İstifadə olunmamış məzuniyyətlər üzrə ehtiyat	561	456
İşçilərə ödənilməli məbləğlər	-	66
Ödənilməli normativ haqlar	40	25
Pensiya fonduna ödənilməli məbləğlər	-	16
Təchizatçılara ödənilməli məbləğlər	52	14
Digər	5,335	-
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	5,988	577
Digər	57	20
Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	57	20
Cəmi digər öhdəliklər	6,045	597

17. Səhmdar kapitalı

2 oktyabr 2021-ci il tarixinə 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə 4,500 AZN məbləğində dividendlər elan edilmişdir. Dividendlər Qrupun səhmdarlarına 4 oktyabr 2021-ci il tarixində ödənilmişdir. 2021-ci ildə adi səhm üzrə dividendlər 0.98 manat təşkil etmişdir.

15 iyun 2022-ci il tarixinə 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə 1,000 AZN məbləğində dividendlər elan edilmişdir. Dividendlər Qrupun səhmdarlarına 15 iyul 2022-ci il tarixində ödənilmişdir. 2022-ci ildə adi səhm üzrə dividendlər 0.22 manat təşkil etmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixində Şirkətin buraxılmasına icazə verilmiş, buraxılmış və tam ödənilmiş səhmdar kapitalı 23,000 manat (31 dekabr 2021: 23,000 manat) olmuş və hər birinin nominal dəyəri 5 manat olan 4,600 (31 dekabr 2021: 4,600) adi səhmdən ibarət olmuşdur.

18. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər**Əməliyyat mühiti**

Qrupun əməliyyatları əsasən Azərbaycanda yerləşir. Nəticədə, Qrup inkişaf etməkdə olan bazar xüsusiyyətlərini əks etdirən Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarlarına məruz qalır. Hüquqi, vergi və tənzimləyici bazalar inkişafı davam etdirir, lakin müxtəlif şərtlərə və tez-tez dəyişikliklərə məruz qalır ki, bu da digər hüquqi və fiskal maneələrlə birlikdə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən qurumların üzləşdiyi çətinliklərə kömək edir. Qlobal neft qiymətlərindəki volatillik biznes mühitində qeyri-müəyyənlik səviyyəsini artırır.

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları rəhbərliyin Azərbaycandakı biznes mühitinin Qrupun əməliyyatlarına və maliyyə vəziyyətinə təsirini qiymətləndirməsini əks etdirir. Gələcək biznes mühiti rəhbərliyin qiymətləndirməsindən fərqli ola bilər.

Vergilər

Azərbaycanın vergiqoyma sistemi qanunvericilikdə tez-tez dəyişikliklərin baş verməsi ilə səciyyələnir və bəzi vergi qanunu müddəaları müxtəlif formalarda təfsir olunur. Vergilər sərt cərimələr və faizlər tətbiq edən müxtəlif səviyyəli orqanlar tərəfindən yoxlanılır və araşdırılır. Bir vergi ili ümumən üç növbəti təqvim ili müddətində vergi orqanları tərəfindən nəzarət üçün açıq qalır, lakin müəyyən hallarda bir vergi ili daha uzun müddətə açıq qala bilər.

Rəhbərlik hesab edir ki, qüvvədə olan vergi qanunvericiliyinin, rəsmi göstərişlərin və məhkəmə qərarlarının təfsirlərinə əsasən vergi öhdəlikləri ilə əlaqədar adekvat tədbirləri görmüşdür. Lakin müvafiq səlahiyyətli orqanların təfsirləri Şirkətin təfsirlərindən fərqli ola bilər və vergi orqanları öz təfsirlərinin tətbiq edilməsinə nail olduqları halda, maliyyə hesabatlarına təsiri əhəmiyyətli ola bilər.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Kapital öhdəlikləri

31 dekabr 2022 və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə Qrupun kapital öhdəlikləri yoxdur.

Hüquqi işlər və tənzimləmə

Qrup sığorta sahəsində fəaliyyət göstərir və fəaliyyətinin adi gedişində hüquqi işlər aparılır, məsələn bəzi sığorta hadisələri üzrə çəkilmiş bəzi və ya bütün xərclərin üçüncü tərəflərə ödənilməsi ilə bağlı subroqasiya tələbi tətbiq edilir.

Qrupa qarşı bütün potensial və ya mümkün hüquqi işlərin yekun nəticəsini proqnozlaşdırmaq və ya müəyyən etmək mümkün olmasa da, rəhbərlik həmin işlərin (o cümlədən məhkəmə proseslərinin), əgər varsa, Qrupun nəticələrinə və konsolidə edilmiş maliyyə vəziyyətinə əhəmiyyətli təsir göstərməyəcəyini ehtimal edir.

Bundan əlavə, Qrup Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən müəyyən edilmiş və nəzarət edilən sığorta üzrə ödəmə qabiliyyəti qaydalarını yerinə yetirməlidir və 31 dekabr 2022-ci il tarixinə bütün bu ödəmə qabiliyyəti qaydalarına riayət etmişdir (bax: 24-cü qeyd).

Frontinq

Azərbaycan Respublikasının "Sığorta fəaliyyəti haqqında" Qanununa uyğun olaraq ölkə daxilində yerləşən sığorta obyektləri ilə bağlı sığorta maraqları yalnız yerli sığorta şirkətləri tərəfindən sığortalana bilər. Müvafiq olaraq Qrup su nəqliyyatı və s. layihələrini sığortalamış və faktiki olaraq vasitəçilik xidmətlərini göstərməklə beynəlxalq sığorta bazarlarına bütün müvafiq riskləri ötürmüşdür (yeni frontinq vasitəsi ilə).

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə uyğun olaraq sığortaçı bütün müvafiq sığorta risklərinə sahib olduğu üçün, Qrup 31 dekabr 2022 və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərində tamamlanan illər ərzində ümumi əsasla, müvafiq olaraq, 1,476 manat və 3,388 manat məbləğində müvafiq sığorta haqlarını tanımışdır.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə uyğun olaraq sığortalı yekun təkrarsığortaçının seçilməsi haqqında yazılı təkid məktubunu versə, sığortaçı müvafiq sığorta risklərindən azaddır.

(Amounts presented are in thousands of Azerbaijani manats, unless otherwise indicated)

19. Sığorta fəaliyyətinin nəticələri

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun əsas fəaliyyət istiqamətləri üzrə sığorta haqları və sığorta hadisəsi xərcləri aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Tibbi	Əmlak	Nəqliyyat	Ümumi mülki məsuliyyət	Dəniz riskləri	Fərdi qəza	İşəgötürən məsuliyyəti	Yük	Digər	Həyat sığortası	Cəmi
Ümumi alınmış sığorta haqları (12-ci qeyd)	448	309	1001	185	105	8	36		9	242	2351
- birbaşa sığorta üzrə	448	309	998	185	105	8	36		9	242	2351
- qəbul edilmiş təkrarsığorta üzrə	-	-	3	-	-	-	-		-	-	3
Təkrarsığortaçılara ötürülmüş sığorta haqları (12-ci qeyd)	-	(202)	(10)	(9)	(92)	1	(4)		(13)	(12)	(449)
Xitam verilmiş sığorta haqları	(18)	7	2	0	-	-	-		0	0	(10)
Xitam verilmiş ötürülmüş sığorta haqları	-	-	-	-	-	-	-		5	-	5
Xalis alınmış sığorta haqları	430	105	990	21	2	4	38		13	230	1873
Qazanılmamış sığorta haqları üzrə ehtiyatda dəyişiklik, təkrarsığorta çıxılmaqla		(128)	161	(203)	108		2		1	(3)	(153)
- ümumi dəyişiklik		8	165	2	106		2		2	(4)	268
- dəyişiklikdə təkrarsığortaçıların payı	-	(133)		(272)	0		1		1	8	(413)
Qazanılmış sığorta haqları, təkrarsığorta çıxılmaqla	430	(2)	1148	(242)	101	5	39		9	172	1720
Sığorta hadisələri üzrə xərclər, təkrarsığorta çıxılmaqla	(248)	0	(402)	1	-	-	-		1	1	(649)
- ümumi sığorta hadisəsi xərcləri (12-ci qeyd)	(248)	0	(403)	1	-	-	-		(3)	1	(652)
- təkrarsığortaçılara ötürülmüş sığorta hadisələri (12-ci qeyd)			1	-	-	-	-		19	-	19
Tənzimlənmemiş zərərər üzrə ehtiyatda dəyişiklik, təkrarsığorta çıxılmaqla	0	7		1	1	1	2		1	2	7
- ümumi dəyişiklik	(12)	(20)	5	7	0	1	(4)		0	0	(4)
- dəyişiklikdə təkrarsığortaçıların payı	8	13	0	4	0		2		2		30
Riyazi ehtiyatda dəyişiklik	-	-	-	-	-	-	-		-	(30)	(30)
Baş vermiş sığorta hadisələri, təkrarsığorta çıxılmaqla	(250)	7	(402)	1	1	1	2		2	(3)	(743)
Haqq və komissiya gəlirləri	-	31	-	2	6	-	-		-	-	40
Haqq və komissiya xərcləri	1	0	(124)	0	1	0	(9)		0	(1)	(153)
Sığorta fəaliyyəti nəticələri	180	0	616	(242)	104	4	38		27	29	889

(Amounts presented are in thousands of Azerbaijani manats, unless otherwise indicated)

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun əsas fəaliyyət istiqamətləri üzrə sığorta haqları və sığorta hadisəsi xərcləri aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Tibbi	Əmlak	Nəqliyyat	Ümumi mülki məsuliyyət	Dəniz riskləri	Fərdi qəza	İşəgötürən məsuliyyəti	Yük	Digər	Həyat sığortası	Cəmi
Ümumi alınmış sığorta haqları (11-ci qeyd)	606	879	594	196	91	26	555	2	5	4	2518
- birbaşa sığorta üzrə	606	892	589	198	91	26	555	2	9	4	2508
- qəbul edilmiş təkrarsığorta üzrə	-	3	5	-	-	-	-	-	-	-	5
Təkrarsığortaçılara ötürülmüş sığorta haqları (11-ci qeyd)	-	(671)	6	(122)	(99)	4	(6)	4	8	0	(987)
Xitam verilmiş sığorta haqları	(6)	1	6	-	5	-	-	-	4	8	(6)
Xitam verilmiş ötürülmüş sığorta haqları	-	-	-	-	9	-	-	-	1	-	9
Xalis alınmış sığorta haqları	592	201	574	7	2	22	491		5	0	1551
Qazanılmamış sığorta haqları üzrə ehtiyatda dəyişiklik, təkrarsığorta çıxılmaqla	27	(76)	(30)	8	9	4	(5)		(12)	(4)	(122)
- ümumi dəyişiklik	27	131	(69)	40	62	5	(9)	9	(42)	(4)	238
- dəyişiklikdə təkrarsığortaçıların payı	-	(214)	2	(47)	(25)	1	-	2	27	-	(352)
Qazanılmış sığorta haqları, təkrarsığorta çıxılmaqla	609	125	514	30	1	27	485		6	2	1439
Sığorta hadisələri üzrə xərclər, təkrarsığorta çıxılmaqla	(259)	5	(243)	-	-	-	-	-	-	-	(508)
- ümumi sığorta hadisəsi xərcləri (11-ci qeyd)	(259)	5	(246)	(15)	-	-	-	-	(15)	-	(524)
- təkrarsığortaçılara ötürülmüş sığorta hadisələri (11-ci qeyd)	-	-	3	15	-	-	-	-	15	-	28
Tənzimlənməmiş zərərər üzrə ehtiyatda dəyişiklik, təkrarsığorta çıxılmaqla	(31)	-	6	2	-	-	-	1	-	8	(47)
- ümumi dəyişiklik	(31)	(29)	2	25	-	-	-	-	-	8	(47)
- dəyişiklikdə təkrarsığortaçıların payı	-	22	-	(27)	-	-	-	1	-	-	2
Riyazi ehtiyatda dəyişiklik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(4)	(4)
Baş vermiş sığorta hadisələri, təkrarsığorta çıxılmaqla	(254)	5	(259)	1	-	-	-	-	-	(2)	(502)
Haqq və komissiya gəlirləri	-	23	-	1	2	-	-	-	3	-	28
Haqq və komissiya xərcləri	0	(38)	(38)	0	-	6	(5)	-	8	8	(94)
Sığorta fəaliyyəti nəticələri	325	188	217	132	5	28	38	-	6	1	859

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. İşçi heyəti xərcləri

İşçi heyəti xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Əmək haqları və mükafatlar	(3,801)	(3,427)
Sosial təminat xərcləri	(641)	(587)
Digər	-	(38)
Cəmi işçi heyəti xərcləri	(4,442)	(4,052)

21. Ümumi və inzibati xərclər

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Dövlət orqanlarına ödənilən haqlar	(532)	(301)
İcarə xərci	(338)	(296)
Reklam və marketinq	(223)	(165)
Pəşəkar xidmətlər	(205)	(127)
Öhnəlmə və amortizasiya (9-cu qeyd)	(176)	(139)
İcaqalar üçün tanınmış ehtiyatlar	(165)	-
Vəqliyyatdan istifadə xərcləri	(141)	(102)
Rabitə	(109)	(99)
Ofis təchizatı	(94)	(81)
Bank xərcləri	(43)	(72)
Keyriyyə və sponsorluq	-	(317)
Digər	(447)	(253)
Cəmi ümumi və inzibati xərclər	(2,473)	(1,952)

Azərbaycan Respublikasının "İcbari Sığorta haqqında" Qanununa uyğun olaraq sığorta şirkətləri icbari sığorta müqavilələri üzrə sığorta haqlarının 5%-ni İcbari Sığorta Bürosuna ödəməlidir.

22. Faiz gəliri

Faiz gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
İnvestisiya qiymətli kağızları	1,769	1,520
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	799	491
İşçilərə verilmiş kreditlər	8	8
Cəmi faiz gəliri	2,576	2,019

23. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

24 sayılı "Əlaqəli tərəflərə dair açıqlamalar" MHBS-ə uyğun olaraq tərəflər o halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsinə mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial əlaqəli tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin daxil ola bilməyəcəyi əməliyyatlara daxil ola bilər və əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmaya bilər.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

31 dekabr 2022 və 2021-ci il tarixlərində tamamlanan illərdə işçi heyəti xərclərinə daxil olan cəmi ödənişlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2022	2021
Əmək haqları və digər ödənişlər	1253	1,411
Sosial təminat xərcləri	205	231
	1458	1,642

Əlaqədar tərəflərə səhmdarlar, adi səhmdarların nəzarəti altında olan müəssisələr daxildir. 31 dekabr 2022 və 2021-ci il tarixlərinə ödənilməmiş qalıqlar və əlaqəli tərəflərlə 31 dekabr 2022 və 2021-ci il tarixlərində başa çatan illər üzrə əməliyyatların müvafiq mənfəət və ya zərər məbləğləri aşağıdakı kimidir:

	2022	2021
Maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabat		
AKTİVLƏR		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,171	6,360
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	9,969	6,163
ÖHDƏLİKLƏR		
Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	33	41
Mənfəət (zərər)		
Ümumi alınmış sığorta haqları	73	111
Sığorta hadisələri üzrə xərc	(14)	(7)
Ümumi və inzibati xərclər	(253)	(217)
Faiz gəlirləri	698	447

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Risklərin idarə olunması

İdarəetmə sistemi

Risk və maliyyə idarəetməsi sisteminin əsas hədəfi Qrupun tələb olunan fəaliyyət göstəricilərində davamlı nailiyyətlər əldə etməyə, o cümlədən Qrupun səhmdarını imkanlardan istifadə etməyə mane olan hadisələrdən qorumaqdır. Rəhbərlik risklərin effektiv və səmərəli idarə olunması sistemlərinin mövcudluğunun mühüm əhəmiyyətini qəbul edir.

Qrup fəaliyyətində müxtəlif risklərə məruz qalır, lakin bu risklər daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, risk limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edilir. Risklərin idarə edilməsi Qrupun davamlı mənfəətliliyi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir və Qrupun hər bir əməkdaşı öz vəzifə öhdəlikləri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Qrup kredit, likvidlik və əməliyyat risklərinə məruz qalır. Risklərin müstəqil idarəedilməsi sistemi ətraf mühit, texnologiya və sənaye risklərini əhatə etmir. Bu risklərə Qrupun strateji planlaşdırma prosesi vasitəsi ilə nəzarət edilir.

Risklərin idarə olunması strukturu

Direktorlar Şurası risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyətli olan ayrıca müstəqil orqanlar mövcuddur.

Direktorlar Şurası

Direktorlar Şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

Təftiş Komitəsi

Təftiş Komitəsi audit funksiyası və strategiyasının təsis edilməsi və inkişafı üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə həmçinin fundamental audit məsələləri və Daxili Audit əməliyyatlarının monitorinqi üçün məsuliyyətlidir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti Qrupda ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Risklərin idarə olunması

Risklərin idarə olunması bölməsi müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili audit

Daxili audit funksiyası hər il Qrupda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Qrupun prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Təftiş Komissiyasına hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatlılıq sistemləri

Qrupun riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Qrup baş verməsi ehtimal edilməyən fəvqəladə hadisələr baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır. Bütün təsərrüfat bölmələrindən toplanan məlumatlar riskləri təhlil etmək, onlara nəzarət etmək və erkən müəyyən etmək üçün yoxlanılır və işlənir. Bu məlumat İdarə Heyətinə, habelə hər bir biznes bölməsinin rəhbərinə təqdim və izah edilir. Hesabata məcmu kredit həcmi, kredit metrik proqnozları, saxlama limitləri istisnaları, likvidlik əmsalları və biznes riskləri daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Həddindən artıq risk cəmləşməsi

Bu tip risklərin yaranma səbəbləri, biznes tərəfdaşlarının eyni və ya oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olan, iqtisadi və siyasi şərtlərdən asılı olan və bu səbəbdən müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin pozulma ehtimalını artıran məsələlərdən irəli gəlir. Qrupun artan fəaliyyətinin xüsusi coğrafi yerlərdə və fəaliyyət sahələrində cəmləşməsi nisbi həssaslığın yaranmasına səbəb ola bilər.

Həddindən artıq risk cəmləşməsinin təsiri altına düşməmək üçün, Qrupun daxili prosedurlarında müxtəlif xüsusiyyətlərə malik olan portfəllərin idarə edilməsi qaydaları mövcuddur. Müəyyən edilmiş risk cəmləşməsi müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Məqsədlər

Qrup kapitalın idarə edilməsi üçün aşağıdakı məqsədləri, siyasəti, eləcə də kapital mövqeyinə təsir göstərən risklərin idarə olunmasına yanaşmanı təsis etmişdir:

- ▶ Qrupun tələb olunan sabitlik səviyyəsini saxlamaq, bununla da sığortalıların təhlükəsizliyini təmin etmək;
- ▶ İstifadə edilən kapitalın gəlirliliyinin kapitalı təmin edənlərin və onların səhmdarın tələblərinə uyğun olmasını təmin etməklə kapitalı effektiv bölüşdürmək və biznesin inkişafını dəstəkləmək;
- ▶ Sağlam likvidlik səviyyəsini saxlamaqla maliyyə çevikliyini qoruyub saxlamaq;
- ▶ Biznesə xas olan riskləri nəzərə almaqla aktivlər və öhdəliklər profilini düzləşdirmək;
- ▶ Yeni biznesin inkişafını dəstəkləmək və sığortalıların, nizamlayıcıların və səhmdarın tələblərini dəstəkləmək üçün maliyyə gücünü saxlamaq;
- ▶ Biznes məqsədlərini dəstəkləmək və səhmdarın dəyərini artırmaq üçün güclü kredit reytingləri və sağlam kapital əmsallarını saxlamaq.

Kapitalın idarə edilməsinə yanaşma

Səhmdarın və sığortalılara faydanın davamlı olaraq artırılmasını təmin etmək məqsədilə Qrup kapitalın strukturu və mənbələrini optimallaşdırmağa çalışır.

Qrupun kapitalın idarə edilməsinə yanaşması aktivlərin, öhdəliklərin və risklərin əlaqələndirilmiş qaydada idarə edilməsini, hesabat verilmiş və tələb olunan kapital səviyyələri arasında fərqlərin müntəzəm qiymətləndirilməsini və iqtisadi şəraitlərdə və risk xüsusiyyətlərində dəyişiklikləri nəzərə almaqla Qrupun kapital mövqeyinə təsir göstərmək üçün müvafiq tədbirlərin görülməsini nəzərdə tutur. Qrupun kapitalın idarə edilməsi yanaşmasının əhəmiyyətli aspekti hədəf risklərini nəzərə alan gəlirlilik dərəcəsinin tətbiqidir. Bu gəlirlilik dərəcəsi əməliyyat nəticələri üçün məqsədlərə əsasən uzlaşdırılır və səhmdar dəyərinin artırılmasına məqsədlənmişdir. Qrupun istifadə etdiyi kapital mənbələri səhmdarın vəsaitləridir.

Qrup iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Qrup səhmdara dividend ödənişləri məbləğində düzəlişlər edə və ya kapitalı səhmdarlara qaytara bilər. Bu proses üçün səhmdarın yekun təsdiqi tələb olunur.

Kapitalın idarə olunması

Qanunvericilik

Qrupun əməliyyatları, həmçinin Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi daxilində normativ tələblərə tabe olur. Belə tələblər əməliyyatların təsdiqi və monitorinqini nəzərdə tutmaqla yanaşı, gözlənilməyən öhdəlikləri qarşılamaq məqsədilə sığorta şirkətləri tərəfindən öhdəliklərin pozulması riskini minimuma endirmək üçün kapitalın adekvatlığı kimi müəyyən məhdudlaşdırıcı şərtlər (məsələn, kapitalın adekvatlığı, müflislik) qoyur.

Nəzarət orqanları ilk növbədə sığortalıların hüquqlarının qorunmasında maraqlıdırlar və Qrup tərəfindən işlərin sığortalıların xeyrinə qənaətbəxş idarə edilməsini təmin etmək məqsədilə sığortalıları yaxından monitorinq edir. Eyni zamanda, nəzarət orqanları Qrupun gözlənilməyən öhdəlikləri qarşılamaq üçün münasib ödəmə qabiliyyətinə malik olmasının təmin edilməsində maraqlıdırlar.

Hesabatlarda maliyyə gücü, kapital və ödəmə qabiliyyəti nəzarət orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydalardan istifadə edilməklə ölçülür.

Bu normativ kapital testləri tələb olunan ödəmə qabiliyyəti səviyyələri, kapital və qəbul edilən riskin növü ilə bağlı bir sıra ehtiyatlı fərziyyələrə əsaslanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun normativ kapitalı və tələb olunan minimal kapital təqdim olunur:

	31 dekabr 2022 (audit edilməmiş)	31 dekabr 2021 (audit edilməmiş)
Normativ kapital	30,392	27,812
Tələb olunan minimal kapital	10,000	10,000

Bu tələblər Qrupun yerli standartlar əsasında hazırlanmış maliyyə hesabatlarından götürülmüş qalıqlar əsasında hesablanmışdır və bunlara riayət hər rüb yoxlanılır.

Aktiv və öhdəliklərin idarə edilməsi sistemi

Maliyyə riskləri faiz dərəcəsi, valyuta və kapital məhsulları üzrə açıq pozisiyalardan irəli gəlir ki, bunların hamısı ümumi və xüsusi bazar hərəkətlərinə məruz qalır. Qrupun investisiya və öhdəliklərinin xüsusiyyətindən irəli gələrək qarşılaşdığı əsas risk faiz dərəcəsi riskidir. Qrup bu pozisiyalarını aktivlər üzrə öhdəliyin idarə edilməsi sistemində uyğun olaraq idarə edir. Bu sistem sığorta müqavilələri üzrə öhdəlikləri yerinə yetirmək və yüksək uzunmüddətli investisiya gəlirinə nail olmaq üçün işlənib hazırlanmışdır. Aktivlər/öhdəlik idarəetmə prosesi potensial maliyyələşdirmə tələblərini ödəmək üçün kifayət qədər pul vəsaitləri hərəkətini və likvid aktivləri təmin etməklə maliyyə vəziyyətini saxlamaq qabiliyyətini dəstəkləyir. Qrup kapital və aktivlərini, diversifikasiyanı və investisiyaların kredit keyfiyyətini idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Qrupun aktivlər/öhdəlik idarəetməsi Qrupun sığorta öhdəlikləri ilə birbaşa bağlı olmayan digər maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə maliyyə risklərinin idarə edilməsi sisteminin bir hissəsidir. Risklər likvidlik riski cədvəlində göstərilir.

Sığorta riski

Qrup tərəfindən qəbul edilən sığortanın əsas siniflərinə tibbi, əmlak, nəqliyyat vasitələri, ümumi öhdəlik və s. sığortaları daxildir. Bu müqavilələr üzrə risklər adətən on iki aylıq müddəti əhatə edir və şəhadətnamələrin yenilənməsinə zəmanət verilmir.

Sığorta müqaviləsi üzrə risk sığortalanmış hadisənin baş verməsi, o cümlədən nəticədə baş verən zərər məbləğinin və vaxtının qeyri-müəyyən olması riskidir. Qrupun sığorta müqavilələri üzrə qarşılaşdığı əsas risk faktiki sığorta ödənişlərinin və ya onların vaxtının ehtimal edilənlərdən fərqlənməsinə görə yaranır. Buna sığorta hadisələrinin baş vermə tezliyi və zərərliyi, faktiki ödənilmiş sığorta məbləğləri və uzunmüddətli sığorta ödənişlərinin sonrakı inkişafı təsir göstərir. Beləliklə də, Qrupun məqsədi həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün kifayət qədər ehtiyatların mövcud olmasını təmin etməkdir.

Ən əhəmiyyətli risklər iqlim dəyişiklikləri, təbii fəlakətlər və terror fəaliyyətindən irəli gəlir. Tibbi sığorta müqavilələri üzrə ən əhəmiyyətli risklər əmək tərzinin dəyişməsi, epidemiyalar, tibb elminin və texnologiyaların təkmilləşməsindən irəli gəlir.

Riskin həcmi risklərin sığorta müqavilələrinin və coğrafi sahələrinin iri portfeli üzrə diversifikasiyası ilə azaldılır. Risklərin dəyişkənliyi həmçinin risklərin diversifikasiyasını təmin edən sığorta strategiyalarının və qaydalarının diqqətlə seçilib tətbiq edilməsi ilə azaldılır. Bundan əlavə, Qrupun risk həcmi aşağı salmaq məqsədilə bütün yeni və cari ödənişlərin qiymətləndirilməsi üçün ödənişlərin təhlili siyasəti, müntəzəm ətraflı ödənişlərin işlənilməsi prosedurları və mümkün saxta ödəniş tələblərinin tez-tez tədqiq edilməsi kimi siyasət və prosedurlar tətbiq edilir. Qrupa mənfi təsir göstərə bilən gözlənilməz gələcək hadisələrin təsirini azaltmaq məqsədilə Qrup ödənişlərin intensiv idarə edilməsi və tezliklə tənzimlənməsi siyasətini həyata keçirir. İnflyasiya riski sığorta müqaviləsi üzrə öhdəlikləri qiymətləndirərkən gözlənilən inflyasiyasını nəzərə almaqla azaldılır.

Qrup, həmçinin müəyyən müqavilələr üzrə maksimal ödəniş məbləğlərini müəyyən etməklə, eləcə də fəlakətlərin (məsələn, zəlzələlər, daşqınlar və s.) təsirini məhdudlaşdırmaq məqsədilə təkrarsığorta razılaşmalarını istifadə etməklə, rəhbərliyin qəbul etdiyi Qrupun riskə hazırlığı əsasında risk həcmi məhdudlaşdırılmışdır.

Hər bir sığorta müqaviləsi üzrə riskin normativ kapitalın 10%-dən çox olmamasına dair yerli qanunvericiliyin tələbinə görə təkrarsığorta razılaşmaları istifadə edilmişdir.

Təkrarsığortaçılarından alınacaq məbləğlər tənzimlənməmiş zərərlər üzrə ehtiyata uyğun olaraq qiymətləndirilir, təkrarsığorta müqavilələrinə uyğundur və maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatda "Təkrarsığorta aktivləri" kimi təqdim olunur. Təkrarsığorta müqavilələrinin imzalanması Qrupu sığortalılar qarşısında birbaşa öhdəliklərdən azad etmir və beləliklə də, təkrarsığortaçı bu təkrarsığorta razılaşmaları üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi dərəcədə ötürülən təkrarsığorta ilə bağlı kredit riski mövcuddur. Qrup hər hansı fərdi təkrarsığortaçıdan və Qrupun fəaliyyəti hər hansı yeganə təkrarsığorta müqaviləsindən əhəmiyyətli dərəcədə asılı deyil.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Qrupun maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin coğrafi təmərküzləşməsi aşağıda təqdim olunur:

31 dekabr 2022

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT dövlətləri	MDB və qeyri- İƏİT dövlətləri	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,523	-	-	2,523
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	11,445	-	-	11,445
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	14,903	-	-	14,903
Ödəmə tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	14,309	-	-	14,309
Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	1,710	-	13	1,723
Təkrarsığorta aktivləri	183	-	-	183
Digər maliyyə aktivləri	527	-	-	527
Cəmi maliyyə və sığorta aktivləri	45,600	-	13	45,613
Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	1,622	-	-	1,622
Sığorta əməliyyatları üzrə kreditor borcları	1,631	213	7	1,851
Digər maliyyə öhdəlikləri	5,955	-	-	5,955
Cəmi maliyyə və sığorta öhdəlikləri	9,208	213	7	9,428
Xalis aktivlər	36,392	(213)	6	36,185

31 dekabr 2021	Azərbaycan Respublikası	İƏİT dövlətləri	MDB və qeyri-İƏİT dövlətləri	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6,793	-	-	6,793
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	6,868	-	-	6,868
İnvestisiya qiymətli kağızları	19,174	-	-	19,174
Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	3,109	-	4	3,113
Təkrarsığorta aktivləri	339	-	-	339
Digər maliyyə aktivləri	536	-	-	536
Cəmi maliyyə və sığorta aktivləri	36,819	-	4	36,823
Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	1,706	-	-	1,706
Sığorta əməliyyatları üzrə kreditor borcları	684	1,626	48	2,358
Digər maliyyə öhdəlikləri	577	-	-	577
Cəmi maliyyə və sığorta öhdəlikləri	2,967	1,626	48	4,641
Xalis aktivlər	33,852	(1,626)	(44)	32,182

Təkrarsığortaçıların öhdəliklərdə payının coğrafi təmərküzləşməsi təkrarsığorta riskinin qəbul edildiyi ölkəyə əsaslanır. Qrup qəbul edilmiş riskdə təkrarsığortaçıların payını Avropa ölkələri kimi daha təhlükəsiz yerlərdə saxlamaqla, daha keyfiyyətli sığorta təminatı əldə edir.

Şərtlər

Baş vermiş sığorta hadisələri ilə bağlı öhdəliklərin tənzimlənməsini təmin etmək üçün fəaliyyət istiqamətləri üzrə ehtiyatlar ayrılır (bildirilmiş, lakin tənzimlənməmiş və baş vermiş, lakin bildirilməmiş sığorta hadisələri ehtiyatından ibarətdir) və maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatın tarixində məlum faktlar əsasında qiymətləndirilir.

Ödənişlərlə bağlı təcrübə inkişaf etdikcə, müəyyən ödənişlər tənzimləndikcə və əlavə hadisələr bildirildikcə, Qrupun aktuar bölməsi tərəfindən standart prosesin bir hissəsi olaraq ehtiyatlar hər ay dəqiqləşdirilir. Tənzimlənməmiş zərərər üzrə ehtiyatlar hesablaşmalar qısamüddətli olduğu üçün pulların vaxt dəyərini nəzərə almaqla diskont edilmir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Qrupun fəaliyyət istiqamətləri üzrə sığorta hadisələri üçün ehtiyatları aşağıda təqdim olunur:

	31 dekabr 2022		31 dekabr 2021	
	Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	Öhdəliklərdə təkrarsığorta payı	Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	Öhdəliklərdə təkrarsığorta payı
Nəqliyyat	788	(21)	582	(25)
Tibbi	601	-	741	-
Həyat sığortası	54	(4)	38	-
Digər	179	(153)	345	(314)
Cəmi tənzimlənməmiş sığorta hadisəsi ehtiyatları	1,622	(183)	1,706	(339)

Ölçmə prosesinə ilk növbədə "Chain Ladder", "Bornhuetter-Ferguson" və müstəqil artım metodları kimi aktuar və statistik proqnozlaşdırma mexanizmləri vasitəsilə gələcək sığorta hadisələri üzrə xərclərin proqnozları daxil edilir. Bəzən xərclərin inkişafını qiymətləndirmək üçün etibarlı keçmiş məlumatlar olmayanda, qiymətləndirmə üçün oxşar şirkətlərin müvafiq müqayisəli göstəriciləri istifadə edilir. Sığorta hadisələri üzrə ehtiyatlar fəaliyyət istiqamətləri üzrə ayrıca təhlil edilir. Bundan əlavə, daha iri sığorta hadisələri adətən zərəri qiymətləndirənlər tərəfindən ayrıca qiymətləndirilir və ya aktuarilər tərəfindən ayrıca proqnozlaşdırılır. Ödənişlərin proqnoz fərziyyələri adətən daha çox ehtimal edilən və ya gözlənilən nəticənin ən yaxşı qiymətləndirməsini təmin etmək üçün nəzərdə tutulur.

Fərziyyələr

Öhdəlik qiymətləndirmələrini əsaslandıran ən əsas fərziyyə odur ki, Qrup gələcək sığorta hadisələri üzrə xərclərin inkişafını keçmiş sığorta hadisələri üzrə xərclərin inkişafı sxemində uyğun həyata keçirəcək. Buna sığorta hadisələri üzrə ödənilməmiş haqların səviyyəsi, xərclərin orta dəyəri, sığorta hadisələrinin tənzimlənməsi xərcləri, ödənişlərin inflyasiya amilləri, hadisə ilində ödənişlərin sayına, sığorta haqqının dərəcəsinə dəyişikliyə, zərər əmsallarına və ehtimal edilən bazar təcrübəsinə dair fərziyyələr daxildir. Keçmiş meyllərin gələcəkdə nə dərəcədə tətbiq edilə biləcəyini qiymətləndirmək üçün əlavə kəmiyyət mühakimələri istifadə edilir: məsələn bir dəfə baş verən hadisələr, ictimaiyyətin sığorta ödənişlərinin tələb edilməsinə münasibəti, iqtisadi şərait, eləcə də portfel qarışığı, siyasi xüsusiyyətlər və sığorta ödənişlərinin işlənməsi prosedurları kimi daxili amillər. Bundan əlavə, hüquqi qərarlar və dövlət qanunvericiliyi kimi xarici amillərin qiymətləndirmələrə təsirini müəyyən etmək üçün mühakimələr işlədilir.

Qrupa bildirilmiş və haqqında daha çox məlumatın olduğu sığorta hadisələri üzrə hesablaşma xərclərinin qiymətləndirilməsi ilə müqayisədə baş vermiş, lakin bildirilməmiş sığorta hadisələri üzrə ehtiyatın qiymətləndirilməsində qeyri-müəyyənliyin payı daha çoxdur.

Bildirilmiş, lakin tənzimlənməmiş sığorta hadisəsi ehtiyatlarını qiymətləndirilərkən, Qrup zərəri qiymətləndirənlərdən alınan hər hansı məlumatı, eləcə də əvvəlki dövrlərdə eyni xüsusiyyətləri olan hadisələrin tənzimlənməsinin dəyəri haqqında məlumatı nəzərə alır. İri sığorta hadisələri hər bir hal üçün ayrıca qiymətləndirilir və ya proqnozlaşdırılır ki, onların inkişafının mümkün mənfi təsiri portfelin qalan hissəsi üzrə nəzərə alınmasın. Mümkün hallarda Qrup ehtiyatların tələb olunan səviyyəsini qiymətləndirmək üçün müxtəlif mexanizmləri tətbiq edir. Bunun sayəsində proqnozlaşdırılan təcrübəyə xas olan meyllər daha yaxşı başa düşülür. Müxtəlif metodlar nəticəsində əldə edilən proqnozlar mümkün nəticələr diapazonunun qiymətləndirilməsinə kömək edir. Ən münasib qiymətləndirmə mexanizmi biznes sinfinin xüsusiyyətlərini və hər hadisə ilində inkişaf dərəcəsini nəzərə almaqla seçilir.

Həssaslıq

Tənzimlənməmiş zərər üzrə ehtiyat yuxarıdakı əsas fərziyyələrə həssasdır. Müəyyən fərziyyələrin, məsələn, qanunvericilikdə dəyişikliklər, qiymətləndirmə prosesində qeyri-müəyyənlik kimi fərziyyələrin həssaslığını kəmiyyət baxımından qiymətləndirmək mümkün olmamışdır. Bundan əlavə, hadisənin baş verməsi və onun sonrakı bildirişi və tənzimlənməsi arasında baş verən ləngimələrə görə maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatın tarixinə tənzimlənməmiş sığorta hadisələri ehtiyatları dəqiq müəyyən olmur. Ehtiyatlar hazırda mövcud olan məlumata əsaslanır. Bununla bərabər, qəbul edilmiş risklərin xüsusiyyətinə görə yekun ehtiyatlar sonrakı hadisələr nəticəsində dəyişə bilər. Yekun ehtiyatların yenidən qiymətləndirilməsindən irəli gələn fərqlər sonrakı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınır.

Pul aqreqatlarının gələcək pul axınlarının qeyri-müəyyənliyinin həcminə, dövrlərinə və gücünə əhəmiyyətli təsiri müvafiq ehtiyatdan sığorta hadisələrinin bərabər ödənişinə, sığorta hadisələrinin orta dəyərinin stabilliyinə və sayına əsaslanan fərziyyə ilə müəyyən olunur. Ümumi sığorta və sığorta hadisələri üzrə öhdəliklər Qrupun hər bir əsas fəaliyyət istiqaməti üçün standart aktuar proqnozlaşdırılması metodlarından istifadə edilərək qiymətləndirilir. Bu metodlar sığorta hadisələrinin vaxtı, tezliyi və ciddiliyində fərqlərdən və sığorta hadisələrinin tənzimlənməsindən

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

asılıdır və keçmiş illərin müşahidə olunmuş inkişafına əsaslanan hər hadisə ilinə sığorta hadisələrinin inkişafını ekstrapolyasiya edir.

Sığorta ödənişlərinin inkişafı cədvəli

Aşağıdakı cədvəllərdə hər hesabat tarixində hər bir növbəti hadisə ilində bildirilmiş, lakin tənzimlənməmiş və baş vermiş, lakin bildirilməmiş ödənişlər də daxil olmaqla məcmu baş vermiş ödənişlərə dair proqnoz, eləcə də hesabat tarixində məcmu sığorta ödənişləri təqdim olunur. Təkrarsığorta ehtiyatının təsirindən əvvəl tənzimlənməmiş sığorta hadisələri (sığorta hadisələrinin tənzimlənməsi xərcləri istisna olmaqla:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Cəmi
Hadisə ilinin sonunda	8	8	9	2	1	1	0	
Bir il sonra	8	8	8	9	1	1		
İki il sonra	8	8	8	8	1			
Üç il sonra	8	8	8	8				
Dörd il sonra	8	8	8					
Beş il sonra	8	8						
Altı il sonra	8							
Məcmu sığorta ödənişlərinin cari proqnozu	<u>8</u>	<u>8</u>	<u>8</u>	<u>8</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>0</u>	<u>3</u>

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Cəmi
Hadisə ilinin sonunda	8	2	9	2	1	1	1	
Bir il sonra	8	2	8	9	1	1		
İki il sonra	8	3	8	8	1			
Üç il sonra	8	3	8	8				
Dörd il sonra	8	3	8					
Beş il sonra	8	3						
Altı il sonra	8							
Cari tarixədək məcmu ödənişlər	<u>8</u>	<u>3</u>	<u>8</u>	<u>8</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>3</u>
Tənzimlənməmiş sığorta hadisələri ehtiyatı							1	1

Yuxarıdakı cədvəllər sığorta hadisələri üzrə ödənişlərdə dəyişiklikləri və 2016-2022-ci hadisə illərində sığorta hadisələri üzrə yekun xərclərin proqnozunu təqdim edir. Cədvəllərin yuxarı yarısı məcmu sığorta ödənişlərinin cari proqnozunu, aşağı yarısı isə hər hadisə ilinə aid olan sonrakı illər ərzində ödənilmiş məcmu məbləğləri təqdim edir.

Sığorta ödənişləri üzrə ehtiyatları müəyyən edərkən Qrup ehtimal edilən vəziyyətdən daha əlverişsiz gələcək vəziyyətin mümkünlüyü və həcmi nəzərdən keçirir və əhəmiyyətli qeyri-müəyyənlik mövcud olduğu hallarda ehtiyatların müəyyən edilməsi zamanı müəyyən dərəcədə ehtiyatlılıq tətbiq edir. Ümumiyyətlə, hadisə ilində yekun sığorta ödənişinin həcmi ilə bağlı olan qeyri-müəyyənlik o halda ən yüksək səviyyədə olur ki, həmin hadisə ili erkən inkişaf mərhələsinə təsadüf etsin və ehtiyatların adekvatlığı üzrə zəruri əminliyi təmin etmək üçün tələb olunan təfəvüt ən yüksək səviyyədə olsun.

Ayrı-ayrı sığorta hadisələri və ümumiyyətlə sığorta hadisələrinin tezliyi və ciddiliyi haqqında məlumat daxil olduqca ilkin proqnozlar da artırılacaq və ya azaldılacaqdır. Qrup gələcək sığorta hadisələri üzrə ödənişlər və dəyişikliklərdən qorunmaq məqsədilə kifayət qədər ehtiyatlar saxlamağı məqsəd qoyur. Sığorta hadisələri inkişaf etdikcə və sığorta hadisələri üzrə xərclərin yekun məbləği daha dəqiq olduqca, saxlanılan marjanın nisbi səviyyəsi azalacaq və sığorta hadisələri üzrə ödənişlərlə bağlı mənfi təcrübənin olmaması əvvəlki hadisə illərindən ehtiyatların azad edilməsi ilə nəticələnecek. Bununla bərabər, ümumi ehtiyatın adekvatlığını saxlamaq məqsədilə Qrup sığorta ödənişləri üzrə ödənişlərin çox inkişaf etmədiyi və sığorta hadisələri üzrə ödənişlərin yekun dəyərinin daha qeyri-müəyyən olduğu cari hadisə ili üçün güclü ehtiyatlar ayırır. Ümumiyyətlə sığorta ödənişləri inkişaf etdikcə və sığorta ödənişlərinin yekun dəyəri daha müəyyən olduqca, təfəvütün nisbi səviyyəsi azalmalıdır. Həmçinin, qiymətləndirmə prosesinə xas olan qeyri-müəyyənliyi nəzərə almaqla, faktiki ümumi ödəniş ehtiyatı hər zaman eksedentdə olmaya bilər.

Kredit riski

Kredit riski maliyyə öhdəliyi olan bir tərəfin öhdəliyini yerinə yetirməməsi və nəticədə digər tərəfin maliyyə itkisinə məruz qalması riskidir. Qrupun qəbul etdiyi kredit riskinin idarə edilməsi siyasəti Qrupun kredit riskini təşkil edən ünsürlərinin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur. Siyasətlə uyğunluğun monitorinqi aparılır, risk və pozuntular haqqında Qrupun İdarə Heyəti məlumatlandırılır. Kredit riski siyasəti münasiblik və dəyişən mühit baxımından müntəzəm təhlil edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatda daxil edilmiş maliyyə aktivlərinin balans dəyəri həmin aktivlər üzrə maksimal kredit riskini göstərir.

Qrup tərəfindən kredit riski həcmnin idarə edilməsi siyasəti və prosedurları aşağıda təsvir olunur:

Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları

Ödənilməmiş sığorta haqları üzrə müştəri qalıqları ilə bağlı kredit riski yalnız şəhadətnamədə müəyyən edilmiş müddət ərzində mövcud olacaqdır. Müddət adətən hesab-faktura tarixindən etibarən 30 günədək davam edir, lakin Qrupla bağlı müsbət tarixçəyə sahib olan müştərilər üçün bu müddət fərqlənə bilər. Belə müştərilərə haqları tədricən ödəmək hüququ verilir. Güzəşt müddəti başa çatandan sonra Azərbaycan Respublikasının Sığorta fəaliyyəti haqqında" Qanununa uyğun olaraq sığorta şəhadətnaməsi ya ödənilir, ya da ləğv edilir.

Şübhəli borclar riskini azaltmaq məqsədilə vasitəçilərə ödənilmiş komissiya haqları onlardan alınacaq məbləğlərlə əvəzləşdirilir.

Təkrarsığorta aktivləri

Təkrarsığorta bazarının xüsusiyyətlərini, eləcə də məqbul kredit reytingləri olan təkrarsığortaçıların məhdud dairəsini nəzərə alaraq, Qrup fərdi təkrarsığorta ilə bağlı riskin konsentrasiyası ilə üzləşir. Təkrarsığorta üzrə qarşı tərəfin məruz qaldığı risklərin idarə edilməsi üçün Qrup müəyyən siyasət tətbiq edir və təkrarsığortaçının öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsinin təsiri mütəmadi olaraq ölçülür. Hər hesabat tarixində rəhbərlik təkrarsığortaçıların qiymətləndirilməsini aparır və təkrarsığortanın alınması strategiyasını yeniləməklə, dəyərsizləşmə üçün münasib ehtiyatı təmin edir.

Digərləri

Qrupun digər maliyyə aktivlərindən irəli gələn, əsasən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, investisiya qiymətli kağızları və kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərdən ibarət olan kredit riskinin həcmi tərəf müqabilləri ilə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gəlir və maksimal risk həcmi həmin alətlərin balans dəyərinə bərabər olur.

Maliyyə aktivləri sinfinə uyğun kredit keyfiyyəti

Qrup maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin həcmi bu riskləri Qrupun tərəf müqabillərinin kredit reytinglərinə və əgər varsa, beynəlxalq reyting agentliklərinin reytinglərinə uyğun olaraq təsnif etməklə müəyyən edilir. Daxili reyting proseduru tərəf müqabilinin riskini ölçmək üçün əsas ilkin məlumatlarla təmin etmək üçün işlənmiş bazar məlumatları ilə birlikdə müxtəlif maliyyə təhlilləri ilə dəstəklənir. Bütün daxili risk reytingləri müxtəlif kateqoriyalara uyğunlaşdırılır və Qrupun reyting proseduruna uyğun olaraq əldə edilir. Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kimi təsnif edir:

- ▶ Yüksək reytingli – bura yüksək maliyyə nəticələri olan və az ehtimal edilən kredit zərəri ilə səciyyələnən biznes tərəfdaşları aid edilir.
- ▶ Standart reytingli – bura maliyyə vəziyyəti sabit olan və normal ödəmə qabiliyyəti ilə səciyyələnən biznes tərəfdaşları aid edilir.
- ▶ Qeyri-standart reytingli – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və/və ya faiz borclarında gecikmələr olmayan və maliyyə vəziyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Vaxtı keçmiş və ya dəyərsizləşmiş aktivlər kimi təsnif edilən aktivlərin hamısı qeyri-standart sinfinə xas olan nöqsanlara malikdir və bundan əlavə hazırda mövcud olan fakt, şərait və dəyərlər əsasında pul vəsaitlərinin yığılması və tam likvidliyi yüksək dərəcədə şübhəli və qeyri-dəqiq olur.

Reytingi müəyyən edilməmiş maliyyə aktivləri fərdi şəkildə kredit keyfiyyəti kateqoriyalarına aid edilir və bu zaman həmin aktivlərin yerləşdiyi ölkənin müstəqillik reytingi, habelə Qrupun rəhbərliyində olan digər məlumat nəzərə alınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Qrup tərəfindən biznes tərəfdaşlarının reytinglərə bölünməsi nəticəsində vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş maliyyə aktivlərinin kredit riski həcminə dair məlumat aşağıdakı cədvəldə biznes tərəfdaşlarından əldə olunacaq ümumi məbləğə əsasən təqdim edilir:

31 dekabr 2022

		Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	Vaxtı keçmiş, dəyərsizləşməmiş	Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	Cəmi
	Qeydlər	Standart			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5	2,523	-	-	2,523
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	6	11,445	-	3,037	14,482
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	7	14,903	-	-	14,903
Ödəmə tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	8	14,309	-	-	14,309
Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	9	1,126	432	165	1,723
Təkrarsığorta aktivləri	12	183	-	-	183
Digər maliyyə aktivləri	11	527	-	-	527
Cəmi maliyyə və sığorta aktivləri		45,016	432	3,202	48,650

31 dekabr 2021

		Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	Vaxtı keçmiş, dəyərsizləşməmiş	Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	Cəmi
	Qeydlər	Standart			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5	6,793	-	-	6,793
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	6	6,868	-	3,037	9,905
İnvestisiya qiymətli kağızları	7	19,174	-	-	19,174
Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	9	2,768	345	-	3,113
Təkrarsığorta aktivləri	12	339	-	-	339
Digər maliyyə aktivləri	11	577	-	-	577
Cəmi maliyyə və sığorta aktivləri		36,477	345	3,037	39,859

Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş aktivlərin müddətlərinin təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	31 dekabr 2022				31 dekabr 2021			
	31 -				31 -			
	<30 gün	90 gün	>90 gün	Cəmi	<30 gün	90 gün	>90 gün	Cəmi
Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	366	66	-	432	150	24	171	345

Likvidlik riski

Likvidlik riski müəssisənin maliyyə alətləri ilə bağlı pul öhdəliklərini ödəmək üçün vəsaitlərin əldə edilməsində çətinliklərlə üzləşməsi riskidir. Likvidlik riski maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərle tez satıla bilmədiyinə, qarşı tərəfin müqavilə öhdəliyini yerinə yetirə bilmədiyinə, sığorta öhdəliyinin gözlənilmədən tez ödənilməli olunduğuna və ya pul mədaxilini gözlənilmədiyi kimi əldə edilməsi imkanı olmadığına görə yarana bilər. Qrupun qarşılaşdığı əsas likvidlik riski sığorta müqavilələrindən irəli gələn sığorta ödənişləri ilə bağlı mövcud olan pul mənbələri üzrə gündəlik ehtiyaclardır.

Qrup likvidliyi Qrupun likvidlik riski üzrə siyasətinə uyğun olaraq idarə edir. Bu siyasət Qrup üçün likvidlik riskinin nədən ibarət olmasını müəyyən edir, təcili tələbləri qarşılamaq üçün vəsaitlərin minimal proporsiyalarını müəyyən edir, gözlənilməz xərclər üçün vəsaitlərin ayrılması planlarını müəyyən edir, maliyyələşdirmə mənbələrini və planın işə salınmasını tələb edən hadisələri müəyyən edir, maliyyələşdirmə mənbələrinin konsentrasiyasını qiymətləndirir, likvidlik riskinin həcmi haqqında hesabatları, monitorinq səlahiyyətinin pozulmasını, likvidlik riski siyasətinə uyğunluğun monitorinqi və likvidlik riski siyasətinin münasiblik və dəyişən mühit baxımından təhlilini nəzərdə tutur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Qrupun müvafiq qruplara təsnif edilmiş öhdəlikləri hesabat dövrünün sonunda ödəniş tarixinə qədər qalan müddət və ya gözlənilən ödəniş tarixləri əsasında diskont edilməmiş əsasla aşağıda təqdim olunur:

31 dekabr 2022	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	Cəmi
Maliyyə və sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər				
Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	1,622	-	-	1,622
Sığorta əməliyyatları üzrə kreditör borcları	1,642	176	-	1,818
Digər maliyyə öhdəlikləri	5,988	-	-	5,988
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	9,252	176	-	9,428

31 dekabr 2021	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	Cəmi
Maliyyə və sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər				
Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	1,706	-	-	1,706
Sığorta əməliyyatları üzrə kreditör borcları	2,154	198	6	2,358
Digər maliyyə öhdəlikləri	577	-	-	577
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	4,437	198	6	4,641

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin ədalətli dəyəri faiz dərəcəsi (faiz dərəcəsi riski), valyuta məzənnələri (valyuta riski) və bazar qiymətləri (qiymət riski) kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Qrupun bazar riskinin əhəmiyyətli cəmləşməsi yoxdur.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski faiz dərəcələrində dəyişikliklərin maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinə və ya maliyyə alətləri üzrə gələcək pul axınlarına təsir göstərməsi ehtimalından yaranır.

Qrupun dəyişən faiz dərəcəsi ilə alətləri olmadığına görə, pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı faiz riskinə məruz qalmır, faiz dərəcəsinə dəyişikliklər də Qrupun kapitalına təsir göstərmir.

Valyuta riski

Qrupun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə qüvvədə olan valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklər təsir göstərir. Qrupun əsas əməliyyatları Azərbaycan manatı ilə aparılır və xarici valyuta riski əsas etibarilə ABŞ dolları və avro ilə əlaqədar yaranır, çünki ABŞ dolları ilə ifadə edilmiş əməliyyatlar Qrupun təkrarsığorta əməliyyatlarının əhəmiyyətli hissəsini təşkil edir və Qrupun xərclərinə inflyasiya təsirini göstərir.

Qrupun maliyyə aktivləri əsas etibarilə sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklərlə eyni valyutada ifadə edilmişdir, bu da xarici əməliyyatlarla bağlı valyutanın dəyişməsi riskini azaldır. Beləliklə, əsas valyuta riski sığorta müqaviləsi üzrə öhdəliklərin ödənilməsi gözlənilən valyutalardan fərqli olan valyutalarla ifadə edilmiş tanınmış aktivlər və öhdəliklərdən irəli gəlir.

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2021-ci və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə qeyri-ticarət monetar aktiv və öhdəlikləri üzrə əhəmiyyətli risklərə məruz qaldığı valyutalar və proqnozlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkəti təqdim edilir. Bu analiz bütün digər dəyişən göstəricilər mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında konsolidə edilmiş hesabatda dəyişməz qalmaqla valyuta məzənnəsinin Azərbaycan manatına qarşı kifayət qədər mümkün olan hərəkətinin təsirini hesablayır. Cədvəldəki mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında konsolidə edilmiş hesabatda xalis potensial azalmanı əks etdirir, müsbət məbləğ isə xalis potensial artımı göstərir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

31 dekabr 2022	AZN	USD	EUR	Digər	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,725	781	1	-	2,523
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	5,384	6,061	-	-	11,445
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	4,029	10,874	-	-	14,903
Ödəmə tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	14,309	-	-	-	14,309
Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	58	1,094	3	-	1,723
Təkrarsığorta aktivləri	3	9	7	12	18
Digər maliyyə aktivləri	57	-	-	-	57
Cəmi maliyyə və sığorta aktivləri	26,597	18,832	2	12	45,613
Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	1,224	26	7	16	1,622
Sığorta əməliyyatları üzrə kreditor borcları	74	1,014	0	-	1,818
Digər maliyyə öhdəlikləri	598	-	-	-	598
Cəmi maliyyə və sığorta öhdəlikləri	8,006	1,239	7	16	9,428
Xalis mövqe	18,591	17,573	3	(4)	36,185
Məzənnədə artım, %					
Xalis mənfəətə təsir		78	1	1	
Məzənnədə azalma, %					
Xalis mənfəətə təsir		(70)	1	1	

31 dekabr 2021	AZN	USD	EUR	Digər	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,734	5,080	9	-	6,798
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	86	6,062	-	-	6,888
İnvestisiya qiymətli kağızları	14,104	5,089	-	-	19,173
Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	60	2,461	8	4	3,113
Təkrarsığorta aktivləri	3	20	8	-	39
Digər maliyyə aktivləri	56	-	-	-	56
Cəmi maliyyə və sığorta aktivləri	17,833	18,912	3	4	36,822
Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	1,204	46	8	-	1,706
Sığorta əməliyyatları üzrə kreditor borcları	57	1,771	0	-	2,388
Digər maliyyə öhdəlikləri	57	-	-	-	57
Cəmi maliyyə və sığorta öhdəlikləri	2,338	2,247	6	-	4,641
Xalis mövqe	15,505	16,665	7	4	32,181
Məzənnədə artım, %		1%	1%	1%	
Xalis mənfəətə təsir		186			
Məzənnədə azalma, %		3%	3%	3%	
Xalis mənfəətə təsir		(400)	1	1	

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski sistemin nasazlığından, insan səhvindən, dələduzluqdan və xarici hadisələrdən irəli gələn zərər riskidir. Nəzarət edilməyən əməliyyat riskləri nüfuza ziyan vura bilər, hüquqi və ya normativ məsuliyyətə və ya maliyyə zərərinə səbəb ola bilər. Qrup bütün əməliyyat risklərinin aradan qaldırılmasını gözləyə bilməyə də, ciddi nəzarət sisteminin tətbiqi, potensial risklərin monitorinqi və cavab tədbirlərinin görülməsini həyata keçirməklə riskləri idarə edə bilər. Nəzarət vasitələrinə vəzifələrin effektiv bölgüsü, giriş, səlahiyyətlərin verilməsi və üzvləşdirmə prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirmə prosesləri, o cümlədən daxili auditin istifadəsi və risklərin idarə edilməsi daxildir. Ekoloji mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri Qrupun strateji planlaşdırma, büdcə layihələndirmə və risklərin idarə edilməsi prosesləri vasitəsilə monitorinq edilir.

Nəzarət orqanı müntəzəm qaydada Qrupun müştərilərə lazımınca xidmət göstərüb-göstərmədiyini nəzərdən keçirir və Qrup öz fəaliyyətinin, o cümlədən müştəriləri maraqlarının qorunması, müştərilərin saxlanması və narazılığı sahəsində nəticələrini qiymətləndirmək üçün müxtəlif göstəricilərdən istifadə edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

25. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri

Ədalətli dəyərində uçota alınan maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri

Aşağıdakı cədvəldə ədalətli dəyərində qeydə alınan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsi üzrə analizi təqdim edilir:

31 dekabr 2022	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	1490	-	313	14903
31 dekabr 2021	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	1861	-	313	19174

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatda ədalətli dəyərində uçota alınmayan maliyyə alətlərinin balans dəyəri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisəsi təqdim olunur. Cədvələ qeyri-maliyyə aktivləri və qeyri-maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri daxil edilməyib.

Amortizasiya olunmuş dəyərində uçota alınan maliyyə və sığorta aktivləri və öhdəlikləri

Qvotasız alətlərin ədalətli dəyəri oxşar şərtləri olan borclar üzrə mövcud dərəcələrdən, kredit riski və qalan ödəniş müddətlərindən istifadə etməklə gələcək pul axınlarını diskontlaşdıraraq qiymətləndirilir. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlərin ədalətli dəyərinin hesablanması dərəcələri oxşar aktivlər üçün Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının orta dərəcələri kimi götürülür:

	31 dekabr 2022		31 dekabr 2021	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Maliyyə və sığorta aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,523	2,523	6,793	6,793
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	11,445	11,445	6,868	6,868
Ödəmə tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	14,309	14,309	-	-
Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	1,723	1,723	3,113	3,113
Təkrarsığorta aktivləri	183	183	339	339
Digər maliyyə aktivləri	527	527	536	536
Maliyyə və sığorta öhdəlikləri				
Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	1,634	1,634	1,706	1,706
Sığorta əməliyyatları üzrə kreditör borcları	1,818	1,818	2,358	2,358
Digər maliyyə öhdəlikləri	5,988	5,988	577	577

Ədalətli dəyəri balans dəyərinə yaxın olan aktivlər

Likvid və ya qısa ödəniş müddəti (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin balans dəyəri ədalətli dəyərinə yaxın hesab olunur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Aktiv və öhdəliklərin ödəniş müddəti üzrə təhlili

Aşağıdakı cədvəldə aktiv və öhdəliklərin proqnozlaşdırılan bərpa və ya hesablaşma vaxtına əsasən təhlili təqdim olunur:

	31 dekabr 2022			31 dekabr 2021		
	Uzunmüddətli			Uzunmüddətli		
	Cari	ətili	Cəmi	Cari	ətili	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,523	-	2,523	6,793	-	6,793
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	4,337	7,108	11,445	819	6,049	6,868
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	25	14,647	14,903	11,165	8,009	19,174
Ödəmə tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	152	14,157	14,309	-	-	-
Sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	1,489	234	1,723	2,949	164	3,113
Təxirə salınmış xərclər	89	317	1,196	499	123	622
Təkrarsığorta aktivləri	754	1,468	2,222	4,362	2,181	6,543
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	-	65	65	-	531	531
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	-	804	804	-	936	936
Digər aktivlər	678	-	678	900	-	900
Cəmi aktivlər	11,068	39,380	50,448	27,487	17,993	45,480
Sığorta müqavilələri üzrə öhdəliklər	11,472	2,006	13,478	13,123	2,249	15,372
Sığorta əməliyyatları üzrə kreditor borcları	1,440	411	1,851	2,352	6	2,358
Təxirə salınmış gəlir	49	-	49	199	162	361
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	239	-	239	35	-	35
Digər öhdəliklər	6,012	-	6,012	597	-	597
Cəmi öhdəliklər	19,212	2,417	21,629	16,306	2,417	18,723
Xalis	(8,144)	36,963	28,819	11,181	15,576	26,757

27. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

17 yanvar 2023-ci il tarixində Qrup 2022-ci ilin nəticələri üzrə 1,500,000 AZN məbləğində dividendlər elan etmişdir və bu qərar səhmdarlar tərəfindən təsdiq olunmuşdur.